

FÜGGELÉK V.

ÉLETRAJZOK¹

Adatci, Mineitciro (1869–1934) Japán diplomata, jogász. Jogi tanulmányok után lépett a japán külügyminisztérium szolgálatába. 1906-tól a jogi, a protokoll és személyi osztályok vezetője. 1909–10-ben párizsi ügyvivő. 1912-től mexikói, majd 1917-től belgiumi követ. 1920-ban állomáshelye Brüsszel, majd 1927-től párizsi követ. 1931-től 1934-ig a Hágai Állandó Bíróság tagja, ebből 1931 és 1933 között a bíróság elnöke.

Aguirre de Carcer, Manuel (1882–?) Spanyol diplomata. Miután 1928 elején Erik Colban távozott a Nemzetek Szövetsége Titkárságának kisebbségi szekcióelnöki posztjáról, 16 hónapon át ő vezette az osztályt. A tényleges vezetést a nálánál jóval képzetesebb és tájékozottabb, a poszt valódi várományosának tekintett Pablo de Azcaráténak engedte át. 1930-ban kilépett a Titkárság kötelekéből.

Aixinger László (1883–1944) Csehszlovákiai magyar kisebbségi politikus, újságíró, szerkesztő. 1930–32-ben az Országos Keresztényszocialista Párt főtitkára, majd 1936-ig pártigazgatója. A két nagy csehszlovákiai magyar párt 1936-os egyesülése után 1938-ig az Egyesült Magyar Párt pártigazgatója. A pozsonyi Híradó szerkesztője (1920-tól), a Magyar Néplap főszerkesztője 1930 és 1943 között.

Alth Waldemár (1879–?) 1901-ben végezte el a bécsi konzuli akadémiát. 1918 előtt dolgozott Moszkvában, Monasztiriben, Bariban, majd a milánói, római, szentpétervári és berlini konzulátusokon, illetve főkonzulátusokon. 1919 októbertől 1924. február végéig a berlini magyar főkonzulátus vezetője, majd a követséghez beosztott tisztviselő. 1925. máj. 7-től 1929. december elejéig a bécsi követségen teljesített szolgálatot. 1929. dec. 5-től belgrádi követ 1938. jún. 30-ig.

Ambrózy Andor (1878–1932) Romániai magyar kisebbségi politikus. Az Országos Magyar Párt alelnöke 1922–24-ben, majd az elnöki tanács tagja 1928-ig (később 1930–32-ben is). Emellett egészen haláláig a párt bánági tagozatának elnöke.

Ambrózy Lajos (1868–1945) 1894-ben lépett a közös külügyminisztérium szolgálatába. 1907-től a washingtoni nagykövetségen, majd 1910-től a római nagykövetségen dolgozott. 1919 őszétől a szerveződő magyar külügyminisz-

térium egyik meghatározó személyisége. Osztályfőnök, az elnöki csoport vezetője. 1925. máj. 20-tól 1932. dec. 31-ig a bécsi követség vezetője. Ezután nyugdíjba vonult.

Ammende, Ewald (1892–1936) Balti német újságíró, kisebbségi politikus. Jó módú kereskedőcsalád sarja. Rigában, Kölnben és Tübingenben közgazdaságot tanult, majd az Apsja kereskedőházában dolgozott. A világháború alatt a livóniai városok ellátásának megszervezésében dolgozott. A háború után a *Rigasche Rundschau* részvényese, munkatársa és a kiadó igazgatója 1919 és 1922 között. Ez idő alatt az újság genfi tudósítója. Ezután Rigából visszatért Észtországba, ahol bekapcsolódott a kisebbségi autonómiáról folytatott tárgyalásokba. 1922-ben az Európai Német Népcsoportok Szövetségének egyik kezdeményezője és alapítója. Az Európai Szervezett Nemzeti Kisebbségek Kongresszusának összehívója, majd a szervezet főtitkára. A harmincas években bekapcsolódott a Szovjetunió-ellenes propagandaháborúba. A politikai motivációkon kívül ebben az is mozgatta, hogy egyik testvére 1921-ben Leningrádban éhen halt a bolsevikok egyik börtönében. A súlyos cukorbetegséggel küszködő politikus 1936-ban egy világkörüli út során agyvérzést kapott, és Pekingben hunyt el.

Antonescu, Ion (1882–1946) Román generális és politikus. 1933-tól vezérkari főnök. 1940. szept. 5-én II. Károly miniszterelnökké nevezte ki. A királytól kapott teljhatalom birtokában lemondatta Károlyt, és I. Mihályt segítette trónra. Horia Simával, a Vasgárda vezetőjével megalakította a „Nemzeti Legionárius Kormányt”, melynek vezetője lett. 1941-ben Németország oldalán belépett a második világháborúba. 1944 augusztusában a szovjet csapatok bevonulása után elfogták, s 1946-ban háborús bűnösként kivégezték.

Apor Gábor (1889–1969) 1917 decemberétől a Monarchia berlini nagykövetségén dolgozott. Az újjászerveződő magyar külügyminisztériumban 1921 és 1925 között a varsói követségen, majd 1927 végéig a párizsi követségen szolgált. 1927 októberétől 1934 szeptemberéig a minisztérium politikai osztályának vezetője. Ettől kezdve 1935. márc. 27-ig a bécsi követség első embere. 1935. ápr. 12-től 1938. dec. 13-ig a külügyminiszter állandó helyettese. 1938. dec. 24-én a vatikáni követség élére került. 1944. közepén csatlakozott a német megszállás ellen küzdő Követi Bizottsághoz. A háború után Olaszországban maradt. A külföldi Magyar Actio Catholica, 1968–69-ben pedig a Magyar Máltai Lovagok Szövetségének elnöke lett.

Apponyi Albert (1846–1933) Magyar politikus. 1869-től 1918-ig folyamatosan tagja volt a törvényhozásnak. 1906 és 1910 között vallás és közoktatásügyi miniszter a Wekerle-kormányban. Nevéhez fűződik az ún. Lex Apponyi (1907. évi XXVII. tc.). 1914 és 1918 között a Függetlenségi és 48-as Párt elnöke. A proletárdiktatúra bukása után a magyar delegáció vezetője a párizsi békekonferencián. A nemzetgyűlésben a pártunkívüli legitímista ellenzék egyik képviselője. Magyarország fődelegátusa a Népszövetségben 1923-tól haláláig.

Aschmann, Gottfried (1884–1945) 1919. jan. 4-én lépett a német külügyminisztérium állományába. 1923. szept. 1-jétől a genfi konzulátus vezetője. 1928.

márc. 31-től 1932. nov. 22-ig az ankarai követség vezetője. 1932 márciusától októberig a genfi leszerelési küldöttség tagja. 1933. febr. 1-jétől 1939. ápr. 20-ig a sajtóosztály vezetője.

Auerhan, Jan (1880–1942) Tekintélyes prágai statisztikus. Az Állami Statisztikai Hivatal elnöke, a prágai Károly Egyetem docense.

Avarescu, Alexandru (1859–1938) Román politikus, tábornok. Az első világháború alatt a román hadsereg tábornoka. Háromszor volt miniszterelnök: 1918-ban, 1920–21-ben és 1926–27-ben. 1930-ban marsallá nevezték ki. 1937-ben tagja lett a koronatanácsnak.

Azcárate y Florez, Pablo de (1890–1971) Jogi egyetemi tanulmányai után közigazgatási jogot tanított spanyolországi egyetemeken. 1915-től 1922-ig parlamenti képviselő. 1922-től a Népszövetség Titkárságának alkalmazottja, a kisebbségi szekció munkatársa, Erik Colban jobb keze. Colban távozása után ő lett volna a legalkalmasabb jelölt a megüresedett posztra, de mivel többször is állást foglalt a spanyol diktatúrával szemben, a Titkárság politikai okokból Primo de Rivera híve, Aguirre de Carcert mellett döntött. Miután azonban a szekció új igazgatója 1929-ben összevezette a főtítkárral, s ezért visszalépett, Azcárate lett a szekció vezetője. 1933-ban már a Népszövetség főtítkárának helyettese. A Spanyol Köztársaság kikiáltása után hazatért, s 1936-ban átvette Spanyolország londoni nagyköveti tisztét. A háború után visszatért Genfbe. Az ENSZ keretében a palesztinai kisebbségi kérdéssel foglalkozott.

Bakach-Besseney György (1892–1959) 1920 márciusában került a magyar külügyminisztériumba. 1923. február és 1926. május között a római követségen dolgozott. 1926. május 1-jétől 1931 januárjáig központi szolgálatot teljesített a politikai osztályon. Ezután 1934. szept. 6-ig a bécsi követségen volt az állomáshelye. Budapestre való visszatérése után 1938. jún. 15-ig a politikai osztály vezetője. 1938. jún. 15. és 1941. júl. 26. között a belgrádi követség vezetője volt, majd 1943. szeptember közepéig a vichyi követséget irányította. Utolsó szolgálati helye Bern volt. Ezután lemondott, s csatlakozott a Követi Bizottsághoz. 1948–56-ban a Magyar Nemzeti Bizottmány külügyi igazgatója lett. Az USA-ban hunyt el.

Bakker van Bosse, Christina C. (1884–1966) Holland feminista és pacifista politikus. 1930-tól a Holland Népszövetségi Liga elnöke, a Népszövetségi Ligák Uniója kisebbségi szekciójának egyik alelnöke.

Balla Pál (?–?) Külügyminisztériumi osztálytanácsos, majd miniszterelnökségi osztályfőnök, a II. B. osztály vezetője 1944-ig. A II. B. ügyosztály az idegenbe szakadt magyar állampolgárok nemzeti gondozására irányuló ügyekkel foglalkozott. Eredetileg a külügyminisztériumhoz tartozott ez a feladat, a harmincas évek legvégén azonban átkerült a miniszterelnökséghez.

Balogh Arthur (1866–1951) Romániai magyar kisebbségi politikus, jogász, egyetemi tanár. 1898 és 1904 között a kereskedelmi minisztériumban miniszteri titkár. 1898-ban a Budapesti Egyetem magántanára, majd 1904–16-ban a Kolozsvári Egyetem tanára. 1905-ben az MTA levelező tagjává választották. 1916 után először a kolozsvári Újság szerkesztője, majd az Ellenzék munka-

társa. 1928 és 1930 között az Országos Magyar Párt intézőbizottságának, majd az elnöki tanácsnak tagja. A Romániai Magyar Népliga Egyesület elnöke 1928-tól 1940-ig. 1926 és 1937 között szenátor. 1940-ben behívták a magyar parlamentbe.

Bánffy Miklós (1873–1950) Politikus, külügyminiszter, író. 1906 és 1909 között Kolozs vármegye főispánja. 1901–06-ban és 1910–18-ban országgyűlési képviselő. 1921. ápr. 14-től 1922. dec. 19-ig a Bethlen-kormány külügyminisztere. 1926-ban visszaköltözött Erdélybe, s felvette a román állampolgárságot. A korszak erdélyi magyar irodalmának meghatározó személyisége volt. 1939-ben, az Országos Magyar Párt feloszlása után a Magyar Népközösség vezetője lett.

Baranyai Zoltán (1888–1948) 1920. ápr. 1-jétől állt a magyar külügyminisztérium szolgálatában. Ettől kezdve rögtön a Nemzetek Szövetsége mellett létesített genfi magyar Titkárság vezetője lett. 1936. márc. 1-jétől 1940 februárjáig központi szolgálatot végzett a kulturális osztályon. Ezután a chicagói konzulátus vezetője. 1942. aug. 6-tól a vichyi követségre került. A német megszállás után is állomáshelyén maradt. 1947-től egyetemi tanárként dolgozott az USA-ban.

Barcza György (1888–1961) 1910-ben került a Monarchia közös külügyminisztériumába. 1919 után Koppenhágában, Stockholmban, Bécsben majd a Vatikánban teljesített szolgálatot. 1923. október közepétől 1925. május végéig ismét a bécsi követségen dolgozott. Ezután kétéves központi szolgálat következett, amikor is a politikai osztályt vezette. 1927. szept. 22-től 1938. máj. 25-ig vatikáni követ. Ettől kezdve 1941. augusztus végéig a londoni követség vezetője. A német megszállás után a Követi Bizottság egyik alapítója. A háború után Ausztráliában telepedett le.

Bárdossy László (1890–1946) 1922 februárjában került a magyar külügyminisztériumba. Kezdetben a sajtóosztály helyettes vezetője volt, majd 1927 után vezetője. 1930. márc. 1-jétől a londoni követség első beosztott tisztviselője, majd 1934. okt. 24. és 1941. febr. 4. között bukaresti követ. 1941. febr. 4. és 1942. márc. 7. között külügyminiszter. 1941. ápr. 3-tól miniszterelnök 1942. márc. 7-ig. Miniszterelnöksége idején üzent hadat Magyarország a Szovjetuniónak, Nagy-Britanniának és az USA-nak. A világháború után a népbíróság halálra ítélte és kivégezték.

Basch Ferenc (1901–1946) Magyarországi német kisebbségi politikus, irodalomtörténész. Bleyer Jakab tanítványa. Az MNNE kulturális titkára 1925 és 1934 között, majd a szervezet főtitkára. A Gratz Gusztávval kirobbant konfliktus után kizárták a vezetőségből. 1935 és 1938 között a Népinémet Bajtársak (*Volksdeutsche Kameradschaft*) vezetője. A Magyarországi Németek Népi Szövetségének (*Volksbund der Deutschen in Ungarn*) alapító elnöke 1938-tól 1944-ig. Hitler 1940-ben a Magyarországi német népcsoport vezetőjévé nevezte ki. A háború végén Németországból kiadták Magyarországnak, a népbíróság háborús bűnösnek nyilvánította, és halálra ítélte.

Beck, József (1894–1944) Lengyel politikus, külügyminiszter. Az első világháborúban a Lengyel Légiónak tiszte. Piłsudski államcsíny után (1926. május) a had-

ügyminiszter kabinetfőnöke 1930-ig, majd külügyminisztériumi államtitkár 1932-ig. 1932 és 1939 között külügyminiszter. Lengyelország német megszállása után Romániába menekült, ahol internálták.

Beelaerts van Blokland, Frans (1872–1956) Holland politikus, külügyminiszter. 1909–19-ben pekingi követ. 1919-től 1927-ig a külügyminisztériumban központi szolgálatot látott el, vezető beosztásban. 1927-től 1933-ig külügyminiszter. 1927–28-ban Hollandia delegáltja a Népszövetség Tanácsában, majd 1931 és 1933 között a leszerelési konferencián vezette országa küldöttségét. 1933 és 1956 között az államtanács alelnöke.

Beneš, Eduard (1884–1948) Cseh(szlovák) politikus, külügyminiszter, államfő. 1915-ben emigrált a Monarchiából, és T. G. Masarykkal megalapította a Cseh Akció Bizottságot. 1916-tól a Csehszlovák Nemzeti Tanács főtitkára, melyet az antant 1918-ban ideiglenes csehszlovák kormánynak ismert el. 1918 és 1935 között Csehszlovákia külügyminisztere. 1935-től köztársasági elnök, de München után lemondott. 1940–45 között a londoni csehszlovák emigráns kormány vezetője. 1945 májusában ismét köztársasági elnök. A kollektív felelősség elvére támaszkodva igyekezett a szudétanémeteket és a magyarokat állampolgárságtól megfosztani. 1948-ban lemondott.

Berg, Nikolai von (1887–1937) Rigai születésű német jogász, kisebbségi politikus. Kezdetben a cári külügyminisztériumban dolgozott, majd a polgárháború alatt Kolcsak oldalán harcot. Az Európai Német Népcsoportok Szövetségének főként Párizsban állomásozó, a Paul Schiemann-i irányvonallal rokonszenvező nyugat-európai bizalmi embere 1933–34-ig.

Bernolák Nándor (1880–1951) Politikus, jogász. 1920–22-ben a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának nemzetgyűlési képviselője. 1921–1922-ben népjóléti és munkaügyi miniszter. Később a hivatalos politizálástól visszavonult, és ügyvédként, valamint egyetemi tanárként tevékenykedett. A magyar kormány érdekeinek megfelelően csak látszattevékenységet végző Magyarországi Tót Közművelődési Társulat elnöke.

Besednjak, Engelbert (1894–1968) Olaszországi szlovén kisebbségi politikus, publicista. 1924 és 1929 között parlamenti képviselő. 1930-tól 1940-ig Bécsben élt, ahol Wilfannal együtt képviselték a Nemzetiségi Kongresszuson a horvát és szlovén kisebbség érdekeit. Az Európai Kisebbségi Újságírók Szövetségének elnöke. A világháború alatt, majd az azt követő első években Belgrádban élt. 1950-ben visszatért Triesztbe, ahol átvette a Szlovén Keresztényszocialista Szövetség vezetését. 1954-ben megalapította a *Novi list* című lapot.

Bethlen György (1888–1968) Romániai magyar kisebbségi politikus, jogász. 1924 és 1926 között az Országos Magyar Párt alelnöke, majd 1938-ig elnöke. 1926-tól 1937-ig parlamenti képviselő. Az Erdélyi Gazdasági Egylet alelnöke 1916–31-ben, majd elnöke 1936-ig. A világháború után letartóztatták, majd nyugdíjazásáig egy faipari üzemben dolgozott.

- Bethlen István** (1874–1946) Magyar politikus, miniszterelnök. 1901 és 1918 között folyamatosan országgyűlési képviselő. A proletárdiktatúra idején az Antiboldsevista Comité vezetője Bécsben. 1920 elején tagja lett a párizsi magyar békedelegációnak. 1920 és 1939 között nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselő. 1921. április és 1931. augusztus között miniszterelnök. Nevéhez fűződik a bel- és külpolitikai, valamint a gazdasági konszolidáció. 1927-ben Mussolinivel megkötötte a magyar–olasz barátsági szerződést. 1931 és 1944 között a kormányzó legbefolyásosabb tanácsadója. 1935-ig a kormánypárt vezére. 1943-tól az angolszászokkal való megegyezést javasló erők egyik vezetője. 1944 decemberében a szovjet hatóságok letartóztatták és a következő évben a Szovjetunióba hurcolták, ahonnan nem tért vissza.
- Bleyer Jakab** (1874–1933) Magyarországi német kisebbségi politikus, irodalomtörténész, egyetemi tanár. 1915-től kezdve a magyarországi német kisebbségi mozgalmak egyik meghatározó személyisége. 1918 novemberében megalapította a Magyarországi Német Néptanácsot. 1924 és 1933 között az MNNE ügyvezető alelnöke. A *Deutsch-ungarische Heimatsblätter* és a *Sonntagsblatt* alapítója és kiadója. 1919 augusztusától 1920 decemberéig tárca nélküli nemzetiségi miniszter. 1920 és 1922, valamint 1927 és 1933 között országgyűlési képviselő volt.
- Boehm, Max Hildebert** (1891–1968) Balti német származású, kisebbségi kérdésekkel foglalkozó konzervatív német teoretikus és háttérpolitikus. Óriási kapcsolati tőkével rendelkezett, s jelentős befolyása volt a Berlin központú német kisebbségekkel foglalkozó társadalmi szervezetek vezetésére. Egyik közeli barátjával, Carl C. Loeschsel alapították meg 1919-ben a *Deutscher Schutzbundot*. A szervezetben ő lett az ügyvezető. 1926-tól az *Institut für Grenz- und Auslandsstudien* igazgatója, de ő lett a vezetője a „konzervatív forradalmat” propagáló *Juniklub*nak is. Fő műve a *Das eigenständige Volk*, melyben a néppel és nemzettel kapcsolatos elképzeléseinek elméleti alapvetését végezte el. 1933 után tanszéket kapott Jénában. A világháború után nem vonták felelősségre. Lüneburgban megalapította az *Ostdeutsche Akademie*-t, melyet haláláig vezetett.
- Boissier, Leopold** (1893–1968) Svájci diplomata, jogász. Titkárként részt vett a párizsi békekonferencián a svájci küldöttségben. A népszövetségi eszme híve. Bernben, Londonban és Rómában diplomata. 1921-től az Interparlamentáris Unió titkára, majd 1933-tól 1953-ig főtitkára. 1933-ban a *Journal de Genève* elnöke lett. 1936 után rendszeresen oktatott a genfi egyetem jogi karán.
- Brandsch, Rudolf** (1880–1953) Romániai német kisebbségi politikus. 1913-ig tanár és iskolaigazgató, ettől kezdve hivatásos politikus. 1910 és 1918 között országgyűlési képviselő a magyar parlamentben. Politikusként a szászok és a svábok együttműködésének megteremtését javasolta, a szász politikai elit azonban nem támogatta ebbéli törekvésében. 1918. nov. 10-én megalapította a Magyarországi Német Néptanácsot, melynek háromtagú vezetőségben is he-

lyet foglalt. 1919–33-ban romániai kamarai képviselő. 1922-ig a német képviselők frakcióvezetője. 1921–31-ben a Nagyromániai Németek Szövetségének elnöke. 1922-től 1931-ig az Európai Német Népcsoportok Szövetségének első elnöke, s 1927–33-ban a szervezet lapja, a *Nation und Staat* egyik szerkesztője. 1931 áprilisában (1932 októberéig) kisebbségügyi államtitkár-helyettesnek nevezték ki. Nem teljesen tiszta üzletei és kapcsolatai támadási felületet biztosítottak ellene politikai ellenfelei számára. Ettől kezdve, többszöri próbálkozás ellenére sem játszott többé meghatározó szerepet a szászok politikai életében. 1938. július végétől 1944-ig a belügyminisztériumban kisebbségi ügyekkel foglalkozott. 1952 húsvétján a román titkosszolgálat letartóztatta. Fogságban halt meg.

Briand, Aristide (1862–1932) Francia politikus. 1902-től 1932-ig parlamenti képviselő, közben hatszor is miniszterelnök. Volt belügy-, kultusz- és igazságügyi miniszter is. A világháború után a francia biztonsági politika legfőbb képviselője. Célja egy, a francia igényeknek megfelelő kollektív biztonsági rendszer létrehozása volt, bevonva ebbe a háborúban vesztes Németországot is. 1925-ben Stresemannel tető alá hozta a locarnói szerződéseket. 1929-ben hozta először nyilvánosságra az egységes Európa megteremtését célzó Európa-tervét, melynek időközben módosított, s a francia vezető szerep ideájának jobban megfelelő változatát egy memorandum formájában a következő évben terjesztette hivatalosan is a nemzetközi politikai közvélemény elé.

Bruns, Carl Georg (1890–1931) Német jogász. Az ENNSZ berlini irodájának vezetője, állandó jogtanácsosa. Többek között a Népszövetségnek benyújtandó panaszok szakszerűségét ellenőrizte, de maga is állított össze petíciókat. A húszas évek végéig igyekezett nyomást gyakorolni a mindenkori kormányra, hogy a német kisebbségeknek nyújtott anyagi támogatást növelje, valamint hogy a kölcsönösség elvét szem előtt tartva adja meg a németországi kisebbségeknek a kulturális autonómiát.

Brüning, Heinrich (1885–1970) Német politikus. 1930. márc. 31. és 1932. jún. 1. között kancellár. 1931. október közepétől 1932. május végéig a külügyminiszteri teendőket is ellátta.

Noel-Buxton, Noel Edward (1869–1948) Angol politikus. Pályáját a liberális párt színeiben kezdte, majd 1922-től a Munkáspárt képviselője. Székét az után is megtartotta, hogy 1930-ban megkapta a bárói rangot. A Társaság a Rabszolgatartás ellen, a Társaság az Óslakosok Védelmére, a Bányász Jóléti Alap, valamint a Mentsük meg a gyerekeket! Alapítvány elnöke.

Bülow, Bernhard Wilhelm (1885–1936) 1912. január végén lett a német külügyminisztérium munkatársa. 1916 decemberétől a politikai osztály munkatársa, majd a versailles-i béke delegáció tagja. 1923. február elején nevezték ki a Népszövetséggel foglalkozó osztály élére (1928. januárig), egyúttal a II. osztály (Nyugat- és Délkelet-Európa) Nyugat referatúrájának is vezetője volt. 1930. jún. 18-tól 1936. jún. 21-ig a külügyminisztérium államtitkára.

- Chamberlain, Arthur Neville** (1869–1940) Brit politikus, miniszterelnök. 1918-tól a Konzervatív Párt alsóházi tagja. 1922 és 1929 és 1931 és 1937 között először egészségügyi, majd pénzügyminiszter. 1937-ben már a párt vezére és az ország miniszterelnöke. Nevéhez kapcsolható a Németországgal és Olaszországgal szemben követett megbékéltetési politika. Nem lépett fel az Anschluss ellen. A müncheni egyezményt jelentős sikerként értékelte Európa biztonsága szempontjából. Csehország megszállása után azonban már elrendelte az általános hadkötelezettséget. Kölcsönös segítségnyújtási egyezményt kötött Lengyelországgal, s mikor azt a német csapatok megtámadták, hadat üzent Németországnak. 1940-re bizalmi tőkéje megcsappant és lemondott.
- Chamberlain, Joseph Austen** (1863–1937) Brit politikus. 1892-ben választották meg először a brit parlament alsóházába konzervatív képviselőként. 1903 után többször is miniszter, s egy ideig a Konzervatív Párt elnöke. 1924-ben a Baldwin-kormányban külügyminiszter lett. Öt évig állt a *Foreign Office* élén. Briarddal és Stresemannal brit részről ő írta alá a locarnói egyezményeket.
- Christiansen, Ernst** (1877–1941) Németországi dán kisebbségi politikus. 1940-es elbocsátásáig a *Flensburger Nachrichten* főszerkesztője. A Németországi Nemzeti Kisebbségek Szövetségének egyik alapító tagja.
- Churchill, Winston** (1874–1965) Brit politikus, miniszterelnök. 1904 és 1922 között folyamatosan tagja a törvényhozásnak. A világháború előtt a gyarmatügyi minisztérium államtitkára, később kereskedelmi és belügyminiszter, majd tengerészeti miniszter. 1922-ben elvesztette mandátumát, s csak 1924-ben került ismét vissza a parlamentbe. A Baldwin-kormány pénzügyminisztere 1924 és 1929 között. 1939 szeptemberében az Admirális első lordjaként tért vissza a kormányba. 1940. máj. 10-től 1945. május közepéig az ország miniszterelnöke. 1951 és 1955 között ismét miniszterelnök.
- Clemenceau, Georges Benjamin** (1841–1929) Francia politikus, miniszterelnök. A párizsi városirányításban kezdett el politizálni, s 1876-ban választották meg először parlamenti képviselővé. Ettől kezdve 17 évig megszakítás nélkül jelen volt a törvényhozásban. Egy rövid szünet után politikai pályájának végéig, 1920-ig képviselő. 1906–09-ben miniszterelnök és belügyminiszter. 1917-ben ismét miniszterelnök lett, ezúttal a hadügyminiszteri tárcát vezette párhuzamosan. A Párizs környéki béketárgyalásokon mindent elkövetett azért, hogy Németországot minél jobban meggyengítsék, és gúzsba kössék. Az amerikai és a brit ellenállás miatt nem sikerült terveit maradéktalanul megvalósítania. 1920-ban elindult a köztársasági elnöki választáson, de vereséget szenvedett. Ekkor miniszterelnöki posztjáról is lemondott és visszavonult.
- Colban, Erik** (1876–1956) Norvég diplomata. 1903-ban lépett norvég diplomáciai szolgálatba. Első állomáshelyei Párizs, Stockholm és Rio de Janeiro. 1917 és 1919 között a norvég külügyminiszter különmegbízottjaként Londonban és Párizsban tartózkodott. 1919-ben belépett a Népszövetség Titkárságának munkatársai közé. 1919 és 1927 között az „Igazgatási Ügyek (Saar, Danzig) és Kisebbségek Szekciójá” igazgatója. 1928–30-ban a leszerelési osztályt vezette, 1930-tól 1934-ig hazája párizsi, majd 1934-től 1946-ig londoni követe. Nor-

végia képviselőjeként részt vett az ENSZ megalapításában és a negyvenes évek végén a világszervezet bizottsági munkáiban.

Lord Cranborne [Gascoyne-Cecil, Robert A. J.] (1893–1972) A brit külügyminisztérium államtitkár-helyettese 1935–38-ban. 1940 és 1942, illetve 1943 és 1945 között a domíniumi ügyekért felelt. 1945-től 1951-ig az ellenzék vezetője a Lordok Házában, majd 1957-ig a Lordok Házának vezetője.

Csáky István (1894–1941) Diplomata, politikus. 1919. nov. 13-án került a magyar külügyminisztérium kötelékébe. 1921 októberére és 1923 júliusára között a vatikáni követségen teljesített szolgálatot, majd 1924. március elejétől 1926. július végéig a bukaresti követségen. 1926. aug. 1-jétől a sajtóosztály helyettes vezetője, majd 1929. okt. 15-től vezetője. 1933. febr. 20. és 1935. ápr. 9. között a madridi követség ideiglenes ügyvivője. Ezután 1938 áprilisáig a miniszteri kabinet vezetője. 1938. dec. 10-től 1941. jan. 27-ig külügyminiszter.

Dandurand, Raoul (1861–1942) Kanadai politikus. 1898-ban került be először a szenátusba. 1921–30-ban, valamint 1935–42-ben tárca nélküli miniszterként a Mackenzie King kormányok adminisztrációját felügyelte. 1925-ben a Népszövetség Közgyűlésének elnöke, majd országa képviselőjében 1927-től 1930-ig tanácsstag volt.

Dawes, Charles (1865–1951) Amerikai bankár, politikus. 1921 és 1925 között a Szövetségi Költségvetési Hivatal igazgatója. 1924-ben egy szövetséges szakértői bizottság elnökeként kidolgozta az ún. Dawes-terv alapjait, mely a német jóvátételi fizetések rendszerét szabályozta. 1925 és 1929 között az USA alelnöke. Ezután londoni követ 1932-ig.

Deák Leó (1888–1945) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, jogász. A Magyar Párt titkára 1922–24-ben, majd alelnöke 1924 és 1929 között. 1927-től a királyi diktatúra kikiáltásáig tartománygyűlési képviselő. A Nemzetiségi Kongresszuson való részvétele mellett a Jugoszláviai Magyar Népliga Egyesület főtitkára. 1929 után a zombori Magyar Olvasókör elnöke, s ilyen minőségében mintegy 30 művelődési egyesület alapításában vett részt. Jelentős befolyása volt a zombori Friss Újság és a szabadkai Hírlap szerkesztőségére. A Kalangya munkatársa. 1941-ben kinevezték Bács-Bodrog megye főispánjává. 1943-ban Újvidék főispánja, de a toleráns nemzetiségi politika szükségességét hirdető, mérsékelt politikusnak számító Deákot rövid idő múlva leváltották. 1945. nov. 1-jén a III. Jugoszláv Hadsereg hadbírósga háborús bűnösnek találta és halálra ítélte.

Dickinson, Willoughby Hyett (1859–1943) Brit politikus. A Nemzetek Szövetségének egyik kezdeményezője és szervezője. 1925-ben a Népszövetségi Liga Uniójának elnökévé választották.

Drummond, James Eric (1876–1951) Brit politikus. Egyetemi éveit követően a brit külügyminisztériumban kapott munkát. A párizsi békekonferenciára érkező brit delegáció tagja. A Nemzetek Szövetségének első főtitkára. A hivatalt 1919 és 1933 között vezette. 1933-ban országa olaszországi követe lett hat évre. 1941-től a Lordok Házának tagja.

- Duca, Ion G.** (1879–1933) Román politikus. 1914 és 1918 között közoktatásügyi, 1918–19-ben földművelésügyi, ezután 1922 és 1926 között külügy-, majd 1927–28-ban belügyminiszter. 1930-tól ő lett a Nemzeti Liberális Párt vezetője. 1933. nov. 14-én a király kabinetalakítással bízta meg. Alig egy hónap múlva, december 22-én a Vaszgárda egyik tagja meggyilkolta.
- Eden, Robert Anthony** (1897–1977) Brit politikus, miniszterelnök. 1923-tól politikai karrierje végéig megszaktítás nélkül konzervatív alsóházi képviselő. Chamberlain kormányában külügyminiszter, de a kormányfő Hitlerrel szembeni engedékenysége miatt lemondott. 1940 után Churchill háborús kabinetjében a külügyekért felelős. 1951-ben ismét külügyminiszter. 1955-ben miniszterelnök, de a szuezi-válság kezelése miatt 1956-ban megbukott. 1957-ben visszavonult.
- Emich Gusztáv** (1866–1927) 1920. okt. 13-tól 1925. szept. 27-ig rendkívüli követi rangban a berlini követség vezetője volt.
- Estelrich i Artigues, Juan** (1896–1958) Spanyolországi katalán író és politikus. A katalán probléma nemzetközi ismertetését tekintette egyik fő feladatának. 1931 és 1939 között parlamenti képviselő volt. A Katalán Liga kormányzói tanácsának tagja. A polgárháború alatt folyóiratot szerkesztett. 1952 és 1958 között az UNESCO-ban képviselte országát.
- Esterházy János** (1901–1957) Csehszlovákiai magyar kisebbségi politikus. Az Országos Keresztényszocialista Párt elnöke 1932 és 1936 között, majd az Egyesült Magyar Párt ügyvezető elnöke. 1935–38-ban nemzetgyűlési képviselő. A Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga elnöke 1931 után. Az első bécsi döntés után Szlovákiában maradt, ahol a Magyar Párt elnöke, s egyetlen parlamenti képviselője lett. 1942-ben egyedülként nem szavazta meg a zsidótörvényt. A magyarországi nyilas hatalomátvétel után rövid időre letartóztatták Budapesten, majd a Gestapo körözése miatt illegálisba vonult. 1945 áprilisában a csehszlovák hatóságok letartóztatták, s átadták a szovjet katonai szerveknek. 1946-ban, Moszkvában 10 évi kényszermunkára ítélték, de 1949-ben kiadták Csehszlovákiának, ahol először halálra, később életfogytiglani, majd 25 évi börtönbüntetésre ítélték.
- Fabricius, Wilhelm** (1882–1964) 1910-ben lépett a német külügyminisztérium kötelékébe. 1921. augusztus végétől 1925. március végéig konzul Szalonikiben, majd Konstantinápolyban. 1932 decemberétől 1936-ig követségi tanácsos Ankarában. 1936. április végétől 1941. február elejéig bukaresti követ. 1945 januárjában nyugdíjazták.
- Falcione Árpád** (1875–?) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus. Az első világháború előtt Bács megye és Zombor szabad királyi város törvényhatóságainak virilistája volt, aki 1910-ben nemzeti munkapárti képviselőként az országgyűlés alsóházába is bekerült. 1922-től, tehát megalakulásától kezdve a Magyar Párt egyik társelnöke. 1942-ben behívták a magyar Országgyűlésbe. 1945 után Nyugatra került, és tagja lett a New Yorkban szervezett Magyar Nemzeti Bizottmánynak.

- Farchy, Haim** (1884–?) Bulgáriai cionista politikus. A szófiai cionista szervezetek elnöke. Mind a politikai, mind a gazdasági életben ismert és jelentős személyiségnek számított.
- Fáth Ferenc** (1874–1934) Újvidéki apátplébános, esperes, a Délbácska című lap alapítója.
- Flachbarth Ernő** (1896–1955) Csehszlovákiai magyar kisebbségi politikus, jogász, egyetemi tanár. 1922-től a Prágai Magyar Hírlap szerkesztője, majd főszerkesztője és kiadója. 1925-től az ellenzéki pártok prágai Központi Irodájának igazgatója és a magyar parlamenti képviselők klubjának titkára. A Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga ügyvezető alelnöke. 1929-ben a Tuka-ügy kapcsán gyanúba keveredett, s a rendőrség elől Münchenbe szökött. A harmincas évek elejétől Budapesten élt. A kisebbségi ügyek szakértőjeként a miniszterelnökség munkatársa lett. 1933 és 1939 között a Felvidéki Tudományos Társaság főtitkára. 1939-ben a budapesti egyetemen magántanár. 1939-től a debreceni, majd 1949-től 1955-ig a pécsi egyetem tanára a nemzetközi jogi tanszéken.
- Flamm József** (1893–1941) Az 1918. októberi forradalom után mint a Katonatanács tagja fontos szerepet játszott, főleg a Károlyi- és a Berinkey-kormány idején. A Tanácsköztársaság után először Bécsbe, majd a jugoszláv megszállás alatt álló Pécsre menekült. 1921-től Jugoszláviában élt. 1922-től ő vezette a Bácsmezei Napló belgrádi szerkesztőségét. A német megszállás után mint kommunisztát kivégezték.
- Forster Pál** (1876–?) Külügyi pályáját 1900-ban kezdte a Monarchia közös külügyminisztériumában. 1919. nov. 13-án került a magyar külügyminisztérium kötelékébe. Egy évig a berlini képviselet ügyvivője, majd a belgrádi követség első beosztott tisztviselője lett. 1924. jan. 3. és 1927. jan. 25. között a hágai követség ügyvivője. 1927. jan. 25-től 1929. dec. 5-ig a belgrádi követség vezetője. 1930. szept. 30-án nyugdíjazták.
- Franco, Afranio de Mello** (1870–1943) Brazil diplomata, politikus. 1924 és 1926 között a Nemzetek Szövetsége melletti brazil külképviselet vezetője. 1930–33-ban külügyminiszter. Braziliát többnyire ő képviselte a Nemzetek Szövetségében.
- Freytag, Hans** (1869–1954) 1903-ban került először a német külügyminisztériumba. 1918. okt. 29-től a budapesti főkonzulátuson konzul a következő év április elejéig. Ezután központi szolgálat következett, a háborús adósságok ügyével foglalkozó referatúra élén, 1921. január elejéig. 1921. febr. 23-tól 1926. július végéig Bukarestben állomásozott követként. 1926. nov. 1-jétől a kulturális osztályt vezette 1933. január közepéig. Ezután 1934. jún. 23-ig lisszaboni követ. 1934. június végén nyugdíjazták.
- Fritz László** (1889–1967) Jogász, statisztikus, szakíró. A két világháború közötti romániai magyarság nemzetiségstatisztikájának és népesedési viszonyainak egyik legjobb ismerője. 1934-től az Igazságügyi Minisztériumban vezető tisztviselő, majd a miniszterelnökség nemzetiségi osztályán is szolgált. Fritz

rendszeresen írt romániai magyar tárgyú cikkeket a Jakabffy Elemér által szerkesztett Magyar Kisebbségbe.

Füssy Kálmán (1878–?) 1920-ban a csehszlovákiai magyar kisgazdapárt egyik megszervezője. 1920–29-ban nemzetgyűlési képviselő, majd 1929–38-ban szenátor. 1938 decemberétől a magyar parlament behívott képviselője.

Gabrys, Juozas (1880–1951) Litván kisebbségi politikus. Az 1912-ben általa alapított *Union des Nationalités* először párizsi, majd 1916-tól lausanne-i központtal működött, s az első világháború alatt több konferenciát is tartott, melyen a részt vevő nemzetiségek a kisebbségi jogok kidolgozását, a területi autonómia alkalmazását és az önrendelkezési elv győzelemre juttatását tűzték ki célul. 1919-ben litván miniszterelnökként is szóba került a neve, de a politikai ellentétek miatt ez nem valósult meg. Ettől kezdve Svájcban élt.

Gajzágó László (1883–1953) Magyar diplomata, jogász. 1919-től kezdve 1947-ig a külügyminisztérium politikai osztályán dolgozott. 1923-tól a Népszövetség Tanácsában többször volt magyar delegátus, 1924-től pedig kormány megbízott a nemzetközi bíróságok előtt. 1932-től a Vegyes Döntőbíróságok mellett működő kormány megbízottak hivatalvezetője. Tagja volt az *Institut de Droit International*-nak és az MTA-nak.

Gerowski (?–?) Csehszlovákiai ruszin kisebbségi politikus, képviselő.

Goebbels, Joseph (1897–1945) Német nemzetiszocialista politikus. 1924-ben került kapcsolatba az NSDAP-val. 1928 és 1945 között a Reichstagban képviselő. 1930-tól ő a párt propagandaügyekért felelős politikusa. 1933. márc. 13-tól birodalmi propagandaügyi miniszter, a Harmadik Birodalom egyik legbefolyásosabb politikusa. 1945. máj. 1-jén feleségével öngyilkosságot követett el, miután hat gyermeküket előzőleg megmérgezték.

Goldmann, Nahum (1895–1982) Cionista politikus. Egyetemi éveit Németországban töltötte. 1926 és 1933 között a Németországi Cionista Szövetség vezetője. Ekkor elmenekült az országból. 1935–40-ben a *Jewish Agency* képviselője a Népszövetség mellett. 1940-ben az USA-ba távozott. Kezdetől fogva Izrael megalapításáért lobbizott. 1949-től 1978-ig a Zsidó Világkongresszus elnöke.

Goldschmidt, Georg (1903–1989) Magyarországi német kisebbségi politikus. 1925-ben lett Bleyer Jakab munkatársa az MNNE-ben. Rendszeresen publikált. A mozgalom szakadása idején a Gratzcal szemben álló *Volksdeutsche Kameradschaft* egyik alapítója. 1942-ben a *Volksbund* napilapjának, a *Deutsche Zeitung*nak a főszerkesztője. A népcsoportvezető (Basch) helyettese. 1945-ben Ausztriába menekült és sikerült elkerülnie az internálást. Élete hátralévő részében az NSZK-ban élt, ahol 1969-ig a bonni menekültügyi, illetve belügyminisztérium munkatársa volt.

Gömbös Gyula (1886–1936) Katonatiszt, politikus, miniszterelnök. 1919 januárjában belépett a MOVE-be, majd rövidesen annak elnöke lett. Bécsben bekapcsolódott az Antiboldsevista Comité munkájába. 1920-tól kezdve volt képviselő. 1922-től az Egységes Párt ügyvezető elnöke. 1923-ban kilépett az

Egységes Pártból, és megalakította a Fajvédő Pártot. 1928-ban feloszlatta, s visszatért az Egységes Pártba. 1928-tól honvédelmi min. államtitkár, majd 1929 októberétől honvédelmi miniszter. 1931. okt. 1-jétől haláláig miniszterelnök. Az általa alapított Nemzeti Egység Pártja vezetője.

Graebe, Kurt (1874–1952) Lengyelországi német kisebbségi politikus. 1919-ben megalapította a brombergi székhelyű, Lengyelországi Német Szövetséget, s annak elnöke lett. 1922-től a szejmben a német frakció jegyzőkönyvvezetője, a külügyi bizottság tagja, az „Iskolaegyesület”, és a német jóléti bizottság vezetője, valamint a Brombergi Német Népbank felügyelőbizottságának tagja. 1924 és 1934 között a Németországból Posen-Pomerellen számára érkező titkos anyagi támogatások kulcsfigurája. Rendszeresen részt vett az Interparlamentáris Unió ülésein. Az ENNSZ Elnökségének tagja, a Nemzetiségi Kongresszus szervezőbizottságának elnöke. A német népcsoportok érdekeit képviselte a Népszövetség és a Hágai Állandó Nemzetközi Bíróság mellett. 1930–33-ban a német frakció vezetője volt a szejmben. 1933 után politikailag egyre inkább teret veszített. Az idősebb generáció fő reprezentánsa volt, s mint ilyen az új generációval többször is komoly konfliktusba keveredett. 1937-ben áttelepült Berlinbe. Nem lépett be a náci pártba. 1939-től 1943-ig katonai szolgálatot teljesített. 1945 és 1947 között az USA megszállási övezetében internálták 16,5 hónapra. Ezután Bajorországban települt le, ahol részt vett a kitelepített kisebbségekkel foglalkozó szervezetek vezetésében.

Grassl, Georg (1863–1948) Jugoszláviai német kisebbségi politikus. 1891 és 1918 között osztrák állami szolgálatban dolgozott először Bécsben, majd Szarajevóban, többek között Bosznia-Hercegovina oktatási ügyeinek vezetőjeként. A világháború után a jugoszláviai Sváb–Német Kulturális Szövetség alapítója, s 1920–24-ben főtikára. 1925-ben bevásárolták a skupštinába. 1929-től a Jugoszláviai Német Népszövetségi Liga egyik vezető funkcionáriusa. 1932 és 1941 között szenátor. 1939–41-ben a „Német Iskolaalapítvány” elnöke. 1941-ben áttelepült Grazba, s ettől kezdve Ausztriában élt.

Gratz Gusztáv (1875–1946) 1906-tól alkotmánypárti, 1910-től munkapárti országgyűlési képviselő. 1912-től a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének ügyvezető igazgatója. 1917. febr. 25. és 1919. jan. 14. között kétszer is osztályfőnök volt a Monarchia közös külügyminisztériumában. Részt vett a breszt-litovszki és a bukaresti béketárgyalásokon. 1918–19-ben a Bécsben székelő Antiboldsevista Comité egyik vezetője. 1919. október elejétől 1921 januárjáig a bécsi követség első embere. 1921. jan. 17-től csaknem három hónapig a Teleki-kormány külügyminisztere. Mivel részt vett a második királypuccs előkészítésében, rövid ideig fogságba került. 1922. jún. 30-án nyugdíjazták. 1924-ben egyik alapítója, és 1938-ig elnöke az MNNE-nek. 1926 és 1945 között országgyűlési képviselő. 1944 márciusában a német csapatok bevonulása után letartóztatták, és Mauthausenbe hurcolták. 1945-ben visszatért Budapestre.

Grünbaum, Yitzhak (1879–1970) Lengyelországi cionista kisebbségi politikus, jogász. Fiatal korában csatlakozott a cionista mozgalomhoz. Az I. világháború előtt jogászként dolgozott Varsóban. 1914-ben a jiddis nyelven megjelenő ci-

onista lap, a *Das jüdische Volk* főszerkesztője. 1919 és 1930 között a sejm tagja volt. 1922-ben ő volt a kisebbségi parlamenti blokk egyik kezdeményezője. 1933-ban Palesztinába emigrált. 1948 és 1949 között az izraeli átmeneti kormány belügyminisztere.

Gündisch Guido (1884–1952) Magyarországi német kisebbségi politikus, jogász. 1909–10-ben és 1914–18-ban a magyar parlament erdélyi szász képviselője. A világháború után Budapesten maradt, s ügyvédként dolgozott 1945-ig. Az MNNE tagja. Többször is összeütközésbe került a nála mérsékeltbbnek számító Bleyerrel, valamint Gratzcal is. 1951-ben az NSZK-ban többedmagával megalapította a Magyarországról Elűzött Németek Szövetségi Bajtársi Szövetségét.

Hassel, Ulrich (1881–1944) Német diplomata. 1909-ben lépett a német külügyminisztérium szolgálatába. 1920 májusától egy évig követségi tanácsos volt Rómában, majd 1926. április végéig barcelonai főkonzul. 1926. nov. 7-től 1930. május közepéig koppenhágai követ. Ezután 1932. okt. 20-ig belgrádi, majd 1938. február végéig római követ. A Hitler elleni összeesküvésben való részvétel miatt 1944-ben kivégezték.

Hasselblatt, Werner (1890–1958) Észtországi német kisebbségi politikus. 1923-tól főállású politikus. 1923 és 1932 között a balti német, illetve a német–svéd parlamenti frakció vezetője. Kulcsszerepet játszott a kisebbségeknek kulturális autonómiát biztosító törvény megalkotásában és elfogadtatásában. Több német kulturális egyesület elnöke és német vállalkozás felügyelőbizottsági tagja volt. A Nemzetiségi Kongresszus egyik alapítója, 1939 után pedig főtittkára. 1931-től az Európai Német Népcsoportok Szövetségének jogi tanácsadója és állandó berlini irodájának vezetője. 1940-ig megtartotta észt állampolgárságát. 1933 novemberétől a német kisebbségek ügyeinek birodalmi irányítására hivatott *Volksdeutscher Rat* tagjává nevezik ki, majd 1936–37-ben a *Volksdeutscher Arbeitskreis*ben is szerepet kapott. 1939 és 1944 között a *Nation und Staat* hivatalos kiadója. A háború után Németországban, Lüneburgban élt.

Hegedűs Nándor (1884–1969) Romániai magyar újságíró, politikus. A romániai Országos Magyar Párt Bihar megyei alelnöke, 1928-ban a magyar párt parlamenti képviselője. A Nagyvárad című lap munkatársa. Rendszeresen publikált a Magyar Kisebbségben és a Pesti Naplóban is.

Heilbron, Friedrich (1872–1954) Német diplomata. 1902-ben lépett a német külügyminisztérium szolgálatába. 1920. április közepétől a sajtóosztály vezetője 1921 májusáig. 1921. okt. 10. és 1923. január közepe között a kulturális osztály, aztán pár hónapig ismét a sajtóosztály vezetője. December 1-jétől 1926. október elejéig a kulturális osztályt vezette. Október 9-től főkonzul Zürichben. 1930. december végén rendelkezési állományba került. 1933. júl. 18-án nyugdíjazták.

Henlein, Konrad (1898–1945) Csehszlovákiai német kisebbségi politikus. 1923 és 1933 között a csehszlovákiai német testnevelő mozgalom vezetője, majd a Szudétánómet Hazafias Front első embere. 1935-ben szervezte, mely időközben átalakult Szudétánómet Párttá, az ország legerősebb pártjaként a politikai

élet meghatározó tényezője lett. Hivatalosan a területi autonómia mellett tört lándzsát, valójában azonban a Németországhoz való csatlakozást szerette volna elérni. 1938. okt. 1. után a Szudéta-vidék kormánybiztosa, majd pártvezetője, később birodalmi helytartója lett. A háború végén fogságba esett, és öngyilkosságot követett el.

Herczeg Ferenc (1863–1954) Író, újságíró, politikus. 1896-tól két cikluson át országgyűlési képviselő. Tisza István híve. A trianoni béke utána a délvidéki magyarság sorsával foglalkozó társadalmi szervezet, a Szent Gellért Társaság elnöke. 1927-től 1944-ig a felsőház tagja. 1927 után a Magyar Revíziós Liga elnöke. A világháború után visszavonult a politikai élettől. Herczeg szerteágazó tevékenységei közül leginkább nagyhatású irodalmi munkássága ismert.

Heyking, Alphons Julius Magnus (1860–1930) Balti német származású orosz diplomata. 1887 és 1890 között attaséként kezdte külügyi pályafutását. 1892-től 1897-ig nápolyi, majd két évig berlini alkonzul volt. 1899 és 1908 között Newcastle-ban konzulként, majd a világháború végéig Londonban főkonzulként szolgált. 1921 után Genfben élt, és a balti földbirtokosok kisajátított fölbirtokainak visszaszerzése vagy megfelelő kárpótlása érdekében lobbizott a Népszövetség mellett.

Hitler, Adolf (1889–1945) Német nemzetiszocialista diktátor. 1921-től az NSDAP vezetője. Az 1923-as müncheni „sörpuccs” után várfogságra ítélték. A börtönbüntetés alatt írta meg a *Mein Kampf*-ot. Pártja a gazdasági világválság alatt egyre jobb eredményeket ért el, s Németország legerősebb pártja lett. 1933. jan. 30-án kancellárrá nevezték ki. Ezután minden ellenzéki pártot betiltott, s saját párton belüli ellenzékével is leszámolt. A II. világháború kirobantása után 1941-ben átvette a Wehrmacht főparancsnokságát is. Berlin eleste előtt néhány nappal öngyilkos lett.

Horthy Miklós (1868–1957) Magyarország kormányzója. Ellentengernagy, a Monarchia flottájának főparancsnoka. 1919-ben a szegedi ellenforradalmi kormány hadügyminisztere, az ún. nemzeti hadsereg fővezére, a fehérterror irányítója. 1920-tól 1944-ig kormányzó. Az ellenforradalmi rendszer konszolidációját tűzte ki célul. 1942–43-ban megpróbálkozott az angolszász hatalmakkal való kapcsolatfelvétellel. 1944. okt. 15-én sikertelenül próbált meg kigurani a háborúból. A világháború után rövid ideig amerikai fogságba került, majd élete végéig Portugáliában élt.

Hory András (1883–1971) Magyar diplomata. 1919. márc. 20-án kezdte meg pályafutását a magyar külügyminisztériumban. A külügyi népbiztosságtól elbocsátották, majd az újjászerveződő külügyminisztériumban román referens lett. 1921 első hat hónapjában ő szervezte meg a bukaresti követséget, ahol 1921. júl. 19. és 1923. nov. 26. között első beosztott tisztviselő lett. Ekkor áthelyezték Belgrádba, ahol 1927. jan. 13-ig volt követ. 1927. jan. 13-tól 1933. dec. 31-ig a római követséget irányította. 1934. márc. 17-től 1935. ápr. 4-ig a külügyminiszter állandó helyettese, majd 1939 novemberéig a varsói követség vezetője volt. A második bécsi döntést megelőző Turnu Severin-i magyar–ro-

mán tárgyalásokon ő vezette a magyar delegációt. 1941. dec. 31-én nyugdíjazták. 1962-ben áttelepült Bécsbe.

Huss Richard (1885–1941) Erdélyi szász származású germanista, magyarországi német kisebbségi politikus. 1918-tól debreceni egyetemen tanár. 1934 és 1935 között az MNNE helyettes elnöke, majd 1935 és 1938 között a Gratz-féle vezetéssel szembenálló *Volksdeutsche Kameradschaft* társelnöke. A *Deutsche Volksbote* kiadója.

Innitzer, Theodor (1875–1955) Bécsi érsek, kardinális. 1911–32 között professzor, 1928–29-ben a bécsi egyetem rektora. 1929–30-ban a harmadik Schober kabinetben szociális miniszter. 1932-ben bécsi érsek lett, majd a következő évben kardinális. Dollfuss híve. 1938-ban az Anschluss támogatására szólított fel, s Hitlernél udvariassági látogatást tett az Imperiál Hotelben. Ennek ellenére nem sikerült elérnie, hogy a katolikus egyház korábbi függetlenségét és szabadságát a nemzetiszocialista rezsimben is tiszteletben tartsák. Ellentmondásos személyiség volt, aki „naiv” politikai lépései mellett aktívan kivette részét a zsidó származású katolikusok mentéséből is.

Jakabffy Elemér (1881–1963) Romániai magyar kisebbségi politikus, jogász, szerkesztő, az MTA kültagja (1938–1949). 1910–18-ban munkapárti országgyűlési képviselő. 1922 és 1938 között a romániai Országos Magyar Párt alelnöke, 1935 után a bánsági tagozat elnöke. Négy ízben is kamarai képviselő volt (1928, 1931, 1932, 1937). A *Magyar Kisebbség* alapítója, s valójában majdnem mindvégig egyetlen tényleges szerkesztője a lap 1942-es betiltásáig. A Romániai Magyar Népliga Egyesület alelnöke, a Nemzetiségi Kongresszus meghatározó személyisége. Az OMP 1938-as feloszlata után visszavonult a közélettől, s csak nagyon rövid időre kapcsolódott be a Magyar Népközösség munkájába, majd hátat fordított neki. 1944-ben nemzetiségi túszként 8 hónapra Bukarestbe internálták. 1945-ben a romániai magyar dolgozók szervezetének felkérését elutasítva nem vállalt közreműködést a szervezet életében. 1949-ben Zaguzsénból kényszerlakhelyére, Hátszegre költöztették. Utolsó éveit Szatmáron töltötte, ahol megírta emlékiratait.

Jaross Andor (1896–1946) Csehszlovákiai magyar kisebbségi politikus, magyar belügyminiszter. A magyar Nemzeti Párt alelnöke 1925 és 1933 között, majd a párt ügyvezető elnöke 1936-ig. Az Egyesült Magyar Párt elnöke 1936 után. 1935 és 1938 között nemzetgyűlési képviselő. A Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga ügyvezető alelnöke 1931-től kezdve. Az első bécsi döntés után a magyar Országgyűlés meghívott képviselője. 1938–40-ben a felvidéki ügyek tárca nélküli minisztere lett. 1944 márciusa és augusztusa között a Sztójay-kormány belügyminisztere. Jelentős szerepet játszott a szélsőjobboldali parlamenti képviselőket tömörítő Törvényhozók Nemzeti Szövetsége létrehozásában, melynek pár hónapig elnöke is volt. 1946-ban a népbíróság háborús bűnösnek találta, és halálra ítélte.

Jósika János (1888–1958) Romániai magyar kisebbségi politikus. 1924 és 1928 között az Országos Magyar Párt intézőbizottságának tagja. Hétszer választották meg parlamenti képviselőnek (1926, 1927, 1928, 1931, 1932, 1933, 1937).

A Romániai Magyar Népliga Egyesület egyik alelnöke. Az Erdélyi Kereskedelmi Rt. ügyvezető elnöke, a Keleti Újság Rt. elnöke. Magyarország német megszállását követően, mikor tudomást szerzett az észak-erdélyi zsidóság gettósításáról és deportálásáról szóló döntésről, lemondott Szilágy vármegye főispáni posztjáról.

Jungerth-Arnóthy Mihály (1883–1957) 1919. jan. 18-án került a magyar a külügyminisztériumba. Ő intézte a hadifogolyügyeket a külügyi népbizottságon, majd az ellenforradalmi rendszer külügyminisztériumában is egészen 1923. márc. 12-ig. Ezt követően 1933. nov. 16-ig a revali képviselő vezetője volt. 1928-ban a követség áttette székhelyét Helsinkibe. 1933. nov. 16. és 1935. máj. 7. között ankarai követ. Ezután 1939. márc. 1-jéig moszkvai követ. 1939. aug. 29-től 1944. ápr. 5-ig a szófiai követség vezetője, majd október 15-ig a külügyminiszter állandó helyettese. Ezután a németek kétszer is letartóztatták, s csak 1945. ápr. 28-án szabadult Ausztriában.

Junghann, Otto (1873–1964) Németországi jogász, kisebbségi szakértő. 1925 és 1927 között a Németországi Népszövetségi Liga ügyvezető elnöke, utána pedig kisebbségi bizottságának elnöke. A Népszövetségi Ligák Uniójának egyik alelnöke. 1933-ban minden hivatalát leteszi. 1948 után a németországi ENSZ Baráti Társaság elnöke, majd 1955-től az ENSZ Társaság tiszteletbeli elnöke.

Kaczmarek, Jerzy (?–?) Németországi lengyel kisebbségi politikus, a Németországi Nemzeti Kisebbségek Szövetségének főtitkára.

Karall, Lorenz (1894–1965) Ausztriai jogász, burgenlandi horvát kisebbségi politikus. A *Hrvatske Novine* szerkesztője. 1927-től a *Landtag*, majd a *Landesrat* képviselője. Ettől kezdve a *Staatsrat* tagja. 1956 és 1960 között a burgenlandi tartománygyűlés első elnöke.

Kánya Kálmán (1869–1945) Magyar diplomata, külügyminiszter. 1893 és 1905 között egy sor konzulátuson és főkonzulátuson teljesített szolgálatot. 1905. ápr. 1. és 1913. okt. 14. között a Monarchia közös külügyminisztériumának sajtóosztályán dolgozott, s annak vezetője lett. Ezt követően 1918. nov. 11-ig mexikói követ. A világháború után ő vezette a közös ügyeket felszámoló hatóságot. 1919. nov. 31-én került a magyar külügyminisztérium állományába. Előbb a politikai osztály vezetője, majd 1920. máj. 30-tól a külügyminiszter állandó helyettese lett. 1925. okt. 5-től 1933. jan. 10-ig berlini követ. 1933. febr. 4-től 1938. nov. 28-ig külügyminiszter.

Khuen-Héderváry Sándor (1881–1947) Magyar diplomata. 1905. jún. 8-tól 1907. aug. 6-ig a Monarchia bukaresti követségén dolgozott. Másfél év központi szolgálat után, 1908. nov. 14. és 1910. okt. 12. között a madridi követségre osztották be. Ezt követően először a londoni, majd a berlini nagykövetség lett az állomáshelye. 1920. jan. 3-án került a szerveződő magyar külügyminisztériumba. 1920. máj. 30-tól 1925. okt. 20-ig a politikai osztály vezetője. Ettől kezdve 1934. jan. 12-ig a külügyminiszter állandó helyettese. 1933. dec. 31. és 1940. június között a párizsi követség vezetője. Ezután Vichybe került, ahol megszervezte a magyar követséget. 1941. júl. 18-án felmentették megbízatása alól, majd nyugdíjazták.

- Klein, Fritz** (1895–1936) Német újságíró. Pályája első fontos állomása a nagy-szebeni *Deutsche Tagespost* főszerkesztői beosztása volt. 1922 után Berlinben dolgozott, s a *Deutsche Allgemeine Zeitung* munkatársa, majd 1924 és 1933 között főszerkesztője lett. 1933 júniusában Hitler kifejezett kívánságára felmondtak neki egy Ausztriáról írt cikk miatt. 1933 februárjában megalapította a *Deutsche Zukunft* című lapot.
- Korányi Frigyes** (1869–1935) Magyar pénzügyi szakember, pénzügyminiszter, diplomata. 1919. okt. 2. és 1920. dec. 16. között pénzügyminiszter. 1923. febr. 20-án került a magyar külügyminisztériumba, s rögtön kinevezték párizsi követnek. 1924. márc. 25-től ismét pénzügyminiszter november közepéig. 1924. nov. 20-tól 1928. aug. 24-ig újból a párizsi követség vezetője. 1928. szept. 5-től 1932-ig a Pénzintézeti Központ igazgatója. 1931. dec. 16. és 1932. okt. 1. között a Károlyi-kormány pénzügyminisztere. 1932-től a felsőház örökös tagja. 1932. okt. 1-jétől élete végéig a Pénzintézeti Központ elnöke.
- Korodi, Lutz** (1867–1954) Romániai német kisebbségi politikus. 1890 és 1903 között Brassóban volt gimnáziumi tanár. A magyar kormánnyal való együttműködésre törekvő szászokkal ellentétben a nemzetiségekkel, illetve a bánáti svábokkal való kapcsolat elmélyítésének szükségességét propagálta. 1901-ben parlamenti képviselővé választották, de 1903-ban egy politikai cikk miatt (a *Kronstädter Zeitung* szerkesztője 1901 óta) egy év börtönre és pénzbüntetésre ítélték, s ezért lemondott mandátumáról, tanári állásáról, és kivándorolt Berlinbe. Ettől kezdve 1918-ig tanárként, s oktatási intézmények, szövetségek vezető tisztviselőjeként dolgozott Németországban. 1919-ben visszatért Erdélybe. 1919–21-ben az erdélyi kormány, a *Consiliul Dirigent din Transilvania* kulturális ügyekért felelős német államtitkára, 1919–20-ban a román szenátus tagja. 1921-től 1925-ig ismét német és latin nyelvet oktatott a temesvári német reálgimnáziumban. 1925-ben a román nemzetiségi politika elleni tiltakozásul áttelepült Berlinbe. Ettől kezdve gimnáziumi tanár, és politikai közíró. 1953-ban megkapta a Német Szövetségi Köztársaság Nagykereszt Érdemrendjét.
- Köpke, Gerhard** (1873–1953) 1903-ban kezdett el dolgozni a német külügyminisztériumban. 1921. máj. 15-től a jogi osztály vezetője 1923 májusáig. Ettől kezdve 1935. dec. 20-ig a Nyugat- és Délkelet-Európai osztály vezetője. 1938. aug. 1-jén nyugdíjazták.
- Körmeny-Ékes Lajos** (1876–1951) Politikus, főispán. Az impériumváltás előtt Kassa város kultúratanácsosa. 1920-ban képviselői mandátumot szerzett a keresztényszocialista párt egyik vezetőjeként. 1921. febr. 14-től a Szlovenszkói és Ruszinszkói Szövetkezett Ellenzéki Pártok Vezérlőbizottságának elnöke. 1925-ben megfosztották csehszlovák állampolgárságától, ezért áttelepült Magyarországra. 1926 augusztusától 1931-ig Veszprém megye főispánja.
- Köster, Adolf** (1883–1930) 1920 májusától két hónapig német külügyminiszter. 1921. okt. 26-tól 1922. nov. 22-ig birodalmi belügyminiszter. 1923. február elejétől 1928. március közepéig rigai követ. 1928. júl. 18-tól haláláig belgrádi követ.

- Krabbe, Ludvig** (1884–?) A Népszövetség Titkársága kisebbségi szekciójának dán nemzetiségű tisztviselője a harmincas évek elején.
- Kraft, Stefan** (1884–1959) Jugoszláviai német kisebbségi politikus. A két világháború között a jugoszláviai német kisebbség vezetője. Ő hozta létre – birodalmi német támogatással – a jugoszláviai németiség központi gazdasági szervezeteit (szövetkezetek, takarékpénztárak), így a kisebbség gazdasági és pénzügyei felett meghatározó befolyással rendelkezett. 1922 és 1929 között a Német Párt ügyvezető elnöke, a kisebbség egyértelmű vezetője. 1923–29-ben parlamenti képviselő. 1931 és 1938 között kormánypárti képviselőként jeleníti meg a népcsoportot a parlamentben. Konzervatív polgári politikusként 1933 után többször is összetűzésbe került a német hivatalos szervekkel és a nemzetiszocialista eszmékhez közel álló fiatalabb generációval. 1939. máj. 15-én alávetette magát Bécsben egy döntőbírói tárgyalásnak, melynek ítéletét tiszteletben tartva visszavonult a politikai, kulturális és gazdasági élettől. 1941 novemberében horvát főkonzul lett Münchenben, majd horvát államtitkár a közellátási minisztériumban. 1945-ben először áttelepült Ausztriába, majd 1949-től Németországban élt.
- Krahmer-Möllenberg, Erich** (1882–1942) Német kisebbségpolitikai szakértő. 1920-ban a porosz belügyminisztérium keleti ügyosztályán dolgozott. 1920. nov. 20-ától a *Deutsche Stiftung* befolyásos ügyvezetője. Max Winkler helyettese lett a lengyelországi területeken elkobzott lengyel és zsidó javak kezelésével és értékesítésével megbízott *Hauptreihandstelle Ost*-ban.
- Kristóffy József** (1890–1969) Magyar diplomata. 1919 óta dolgozott a külügyminisztériumban. 1937. márc. 31-ig központi szolgálatot teljesített a számjel, a hadifogoly, a politikai, a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását el látó osztályokon. 1937. ápr. 1-jétől 1939 szeptemberéig a varsói követségen dolgozott, majd 1939. szept. 30-tól 1941. június végéig a moszkvai követséget vezette. 1941. dec. 30-ig min. o. főnök, majd 1943. aug. 18-tól a koppenhágai követséget irányította. A német megszállás után nem tért vissza Magyarországra.
- Kundt, Ernst** (1897–1947) Csehszlovákiai német kisebbségi politikus. 1922 és 1935 között a nemzeti német ifjúság egészségszervezetének vezetője. 1925 és 1939 között az Európai Német Népcsoportok Szövetségének szudétánémet küldötte. 1938–39-ben a Nemzetiségi Kongresszus német alelnöke. 1926 és 1938 között a *Deutschpolitiches Arbeitsamt* vezetője Prágában. 1935–38. között prágai parlamenti képviselő. 1935–36-ban a Szudétánémet Párt ügyvezetője, majd 1938-ig a parlamenti klub vezetője. 1938 októbere és 1939 márciusa között a Csehszlovákiai Német Népcsoport vezetője, és a német nemzetiszocialista képviselők és szenátorok klubjának frakcióvezetője lett. 1939 áprilisától 1945-ig a Reichstag képviselője. Közben a lengyel Tarnów polgármestere, a főkormányzóság kormánya belső igazgatási főosztályának vezetője és államtitkár-helyettes. 1941 és 1945 között Radom körzet kormányzója. 1946 decemberében Csehszlovákiában felelősségre vonták, és 1947. febr. 15-én háborús bűnösneként kivégezték.

- Kurcsinszkij, Mihail Anatoljevics** (?–?) Észtországi orosz kisebbségi politikus. A nemzetgazdaság tartui professzora, az Orosz Kisebbségek Szövetségének elnöke, az Európai Nemzetiségi Kongresszus alelnöke.
- Kussbach Ferenc** (1897–?) Magyarországi német kisebbségi politikus. Bleyer Jakab munkatársa 1926-tól, majd veje a következő évtől. Bleyer halála után az MNNE ügyvezető elnöke. 1936 elején visszavonult. Mivel fellépett a magyarországi SS-toborzás ellen, a Gestapo letartóztatta és Dachauba deportálta. 1960-ban elhagyta Magyarországot és Bécsben telepedett le.
- Lelley Jenő** (1879–1949) Csehszlovákiai magyar kisebbségi politikus. 1920 márciusában a keresztényszocialista párt első elnöke, és 1920 és 1925 között a párt parlamenti képviselője. 1925 májusában a magyar kormánytámogatás megvonása miatt kénytelen volt lemondani, s helyét Szüllő Géza vette át. A pártszakadás után a párt nyugat-szlovákiai csoportját vezette, de nem szerzett többé parlamenti mandátumot. Később visszavonult a politikától.
- Levickij, Dymitr** (1877–1940) Lengyelországi ukrán kisebbségi politikus. 1927 és 1939 között az Ukrán Nemzeti Demokrata Egyesülés vezetője. 1928-tól 1935-ig képviselő volt a szemben. A lengyelországi ukrán parlamenti frakció egyik vezetője.
- Ligeti Ernő** (1891–1944) Író, költő, újságíró. Először a Nagyváradai Napló, majd a kolozsvári Keleti Újság, a Napkelet munkatársa. 1934-ben megalapította a Független Újságot. A romániai magyar irodalom egyik meghatározó, elkötelezett demokrata egyénisége. 1940-ben Budapestre költözött, s a Magyar Nemzet munkatársa lett. Négy év múlva a nyilasok származása miatt családjával együtt meggyilkolták.
- Llewellyn-Jones, Frederic** (1866–1941) Brit jogász, politikus. A Wellsi Népszövetségi Liga elnöke. A Nemzetközi Jogi Társaság tagja 1912 és 1939 között. A *Royal Institute of International Affairs* tagja.
- Lloyd George, David** (1863–1945) Brit liberális politikus, miniszterelnök. 1890-ben választották be először az alsóházba. 1915–16-ban hadügyminiszter, majd 1916-tól kezdve 1922-ig miniszterelnök. A párizsi békekonferencián ő képviselte Nagy-Britanniát. Ettől kezdve 1929-ig először Asquithtel együtt, majd 1926-tól egyedül a liberális párt vezetője. Pártja választási vereségével véget ért politikai karrierje.
- Loesch, Carl-Christian** (1880–1951) 1919-ben Boehmmel és Ullmannal megalapította a *Deutscher Schutzbundot*, a német kisebbségekkel foglalkozó németországi központú társadalmi szervezetek egyik legbefolyásosabbját, s ennek elnöke lett. Az 1930-as évek elején személyes okokból visszavonult. Jó kapcsolatot ápolt Stresemann-nal. 1933-ban, az ekkor már NSDAP-tag Loesch az etnopolitika docense lett a *Deutsche Hochschule für Politikon*. Fontos szerepet játszott az *Institut für Grenz- und Auslandstudien* vezetésében is. 1940 és 1945 között a berlini egyetem néprajzi tanszékén professzor.
- Macdonald, James Ramsey** (1866–1937) Brit politikus, miniszterelnök. Nagy-Britannia első munkáspárti miniszterelnöke. 1924-ben, 1929–31-ben, valamint 1931–35-ben kormányfő.

- Machat, Anton** (1880–1967) Ausztriai cseh kisebbségi politikus. Tipográfusként került Bécsbe 1910-ben, s gyorsan bekapcsolódott a bécsi csehek kulturális és politikai életébe. A *Lidová Tiskárna* nevű cseh nyomda igazgatója s a *Delnické Listy* című lap munkatársa. 1918 után a bécsi csehek politikai grémiumaiban vezető tisztségeket töltött be. Alsó-Ausztriai képviselő és a bécsi városi tanács tagja 1919–34 között. 1934 után letartóztatták. 1945-ben Prágába települ át.
- Mackensen, Hans-Georg** (1883–1947) Német diplomata. 1919-ben lépett a német külügyminisztérium szolgálatába. 1923. szeptember közepén követségi tanácsosként került Rómába, ahol csaknem három évet szolgált. 1926. aug. 31. és 1929. ápr. 17. között Brüsszelben állomásozott. 1931 júniusa és 1933 decembere között Madridban követségi tanácsos. 1933. dec. 4. és 1937 áprilisa között budapesti követ. Ezután 1938. március közepéig államtitkár. 1938. ápr. 8-tól 1943. augusztus elejéig római követ.
- Magyary Antal** (1891–?) Magyar diplomata. 1919. jan. 18-án került a külügyminisztériumba, s július 2-án már el is bocsátották a külügyi népbiztoságtól. 1919 dec. 19-től 1922. máj. 31-ig a belgrádi követségen, majd 1922 novemberre és 1923 decemberre között a berlini, közvetlenül ezután pedig 1925. dec. 19-ig a bukaresti követségen dolgozott. 1926. jan. 9-től két évig a madridi követség ügyvivője, 1928. ápr. 16-tól 1929. febr. 8-ig a párizsi követség ideiglenes ügyvivője, majd első beosztottja. 1929. febr. 9. és 1934. okt. 24. között bukaresti követ. Következő állomáshelye Hága, ahol 1939. szept. 13-ig a követség vezetője volt. 1939. okt. 31-ével nyugdíjazták.
- Makaruška, L.** (?-?) Lengyelországi ukrán kisebbségi politikus.
- Maniu, Iuliu** (1873–1953) Román politikus. 1906 és 1910 között a magyar Országgyűlés képviselője. 1918. dec. 1-jétől az Erdélyi Végrehajtótanács elnöke. 1926 és 1947 között a Nemzeti Parasztpárt vezetője. 1928. június – 1930. október, valamint 1932. október – 1933. január között miniszterelnök. Szembehelyezkedett az Antonescu diktatúrával, s mindent elkövetett a háborúból való kiugrás érdekében. 1945-től politikai befolyása megszűnt. 1947-ben letartóztatták, és életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték.
- Margulies, Emil** (1877–1943) Csehszlovákiai zsidó politikus, jogász. Csehország német vidékein ő szervezte meg a legtöbb zionista egyesületet. 1924-ben megalapította a Csehszlovákiai Zsidó Népszövetségi Ligát. 1927-ben a zsidó párt alapítója és elnöke 1931 és 1935 között. A Csehszlovákiai Zsidó Nemzeti Tanács tagja. 1939-ben Palesztinába költözött.
- Martin, William** (1888–1934) Svájci újságíró. Pályafutását a *Journal des débats*, majd a *Journal de Genève párizsi levelezőjeként kezdte*. 1924-ben lett a nagytekinthető *Journal de Genève* szerkesztőségének tagja.
- Masaryk, Jan** (1886–1948) Csehszlovák diplomata, külügyminiszter. Tomáš Garrigue Masaryk fia. 1919 után diplomáciai szolgálatot látott el, így 1925 és 1938 között Csehszlovákia nagy-britanniai követe volt. 1940 után a csehszlovákiai emigráns kormány külügyminisztere. A világháború után hazatért, és a külügyminiszteri posztot töltötte be. A kommunista hatalomátvételt követően

tisztázatlan körülmények között hunyt el. Máig nem egyértelmű, hogy öngyilkosságot követett-e el vagy meggyilkolták.

Masirevich Szilárd (1879–1944) Magyar diplomata. 1903-ban került a Monarchia közös külügyminisztériumába. Ezután az athéni, londoni, brüsszeli és müncheni követségeken teljesített szolgálatot. 1912-ben a washingtoni nagykövetségre osztották be 1914-ig. 1915-ben rövid koppenhágai állomásozás után a külügyminiszter varsói delegátusához került. 1918 novemberétől részt vett a bécsi magyar követség megszervezésében. 1919. jan. 31-én nyugdíjazták. Egy év múlva került vissza a minisztérium állományába. 1919. jan. 3-tól 1925. jún. 10-ig a bécsi követségen dolgozott, amelynek 1921 júliusától vezetője is lett. 1925. máj. 19-től 1933. máj. 13-ig a prágai, majd 1935. dec. 10-ig a berlini követség vezetője. 1936 februárja és 1938 márciusa között londoni követ. 1938. ápr. 30-án nyugdíjazták.

Maspons i Anglasek, Francisco (1872–1966) Spanyolországi katalán jogász. A nemzetközi jog elismert szaktekinvélye. 1955 és 1958 között a Katalán Jogtudományi társaság elnöke.

Matuska Péter (1885–?) Magyar diplomata. 1919. január közepén került a külügyminisztériumba, de a külügyi népbiztosságtól elbocsátották. 1921. márc. 29. és 1928 áprilisa között a prágai követségen dolgozott. 1928. február eleje és 1930. aug. 19. között a madridi, majd 1930. dec. 3-tól 1935. márc. 27-ig varsói követ. Ezután két évig a szófiai, majd 1937. máj. 5-től 1943. szept. 10-ig a stockholmi követséget vezette.

Medinger, Wilhelm (1878–1934) Csehszlovákiai német kisebbségi politikus. 1908 és 1913 között az alkotmányhoz hű földbirtokosok képviselőjében a Csehországi Tartományi Gyűlés tagja. 1915-ben a Csehország Német Megyéinek Szövetsége alelnökévé választották. 1918-tól a békekötésig a hágai osztrák követségen teljesített szolgálatot. 1919-től Csehország Német Nagybirtokosai Szövetségének alelnöke lett. 1922-től a Csehszlovákiai Német Népszövetségi Liga elnöke. A Német Nemzeti Párt tagja. 1923 januárjában kilépett a pártból, és frakció nélküli német képviselőként dolgozott tovább. 1925-ben a Csehszlovákiai Német Néppárt kitűnő nemzetközi kapcsolataira és elismertségére hivatkozva mandátumhoz juttatta a szenátusban, egészen 1932-ig. Eközben a Népszövetségi Ligák Uniójának alelnöki tisztét is betöltötte.

Millerand, Etienne-Alexandre (1859–1943) Francia politikus. 1885 után lett először parlamenti képviselő. 1899 és 1902 között kereskedelmi és igazságügyi miniszter. A háború kitörése előtt 1912–13-ban, majd 1914–15-ben hadügyminiszter. 1920 szeptemberében köztársasági elnök lett, de 1924-ben lemondásra kényszerült. 1925-től 1940-ig szenátor.

Moser, Hans (1889–1980) Jugoszláviai német kisebbségi politikus, a német párt egyik alapítója. 1923–29-ben és 1932–35-ben parlamenti képviselő.

Motta, Giuseppe (1871–1940) Svájci kereszténydemokrata politikus. 1911 végétől szövetségi tanácsos. 1915-ben, 1920-ban, 1927-ben, 1932-ben és 1937-ben szövetségi elnök, emellett ötször alelnök. A népszövetségi eszme őszinte híve. 1920-ban országa Népszövetségbe való belépését szorgalmazta, a semleges-

- ség megőrzése mellett. 1920-ban a Közgyűlés első, tiszteletbeli elnöke, majd 1924-ben elnöke. 1932-ben a leszerelési konferencia tiszteletbeli elnöke.
- Motzkin, Leo** (1867–1933) Cionista politikus. Oroszországi cionista vezetőként kezdte politikusi pályáját. 1897-ben az első cionista kongresszus egyik legfiatalabb tagjaként tett szert ismertségre. Az első világháború alatt Koppenhágában képviselte a szervezete érdekeit. A cionista delegáció egyik vezetőjeként részt vett a párizsi békekonferencián. Párizsban telepedett le, s Genfben gyakran eljárt a Népszövetségnél a zsidó kisebbségek ügyeiben. A Nemzetiségi Kongresszus zsidó alelnöke. A *World Jewish Congress* egyik legbefolyásosabb vezetője.
- Mussolini, Benito** (1883–1945) Olasz politikus, fasiszta diktátor. Baloldali indulás után eltávolodott a szocialista eszméktől. 1920-ban létrehozta a Nemzeti Fasiszta Pártot, s jelöltjei a következő évben be is kerültek a parlamentbe. 1922-ben egy beharangozott tömegdemonstráció után az uralkodó miniszterelnökké nevezte ki. 1923-ban létrehozta a Fasiszta Nagytanácsot. A következő évben parlamenti többséget szerzett, s 1925-ben csaknem teljhatalmat kapott. 1935-ben az olasz seregek lerohanták Etiópiát. Szövetséget kötött a háborúra készülődő Németországgal, 1937-ben belépett az antikomintern paktumba, majd még abban az évben kilépett a Népszövetségből. A világháború kitérőse után átvette a hadsereg főparancsnoki tisztét. 1945. ápr. 28-án partizánok fogták el és végezték ki.
- Neugeboren, Emil** (1870–1950) Romániai német kisebbségi politikus, újságíró, tanár. 1910 és 1918 között képviselő a magyar parlamentben. 1920-tól 1929-ig a *Kronstädter Zeitung* vezetője, majd 1929-től a *Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt* politikai szerkesztője. 1932 után ő adta ki a *Südost-europäischer Pressedienst*t. 1933-ban belépett az új eszmék által meghatározott, s az új generáció által dominált ún. *Selbsthilfe* (Önsegély) mozgalomba.
- Ottlík László** (1895–1945) Jogász, egyetemi tanár. A két világháború közötti teljes időszakban Pataky Tibor munkatársa a miniszterelnökség nemzetiségi és kisebbségi osztályán.
- Paderewski, Ignacy Jan** (1860–1941) Lengyel miniszterelnök zeneszerző, zongoraművész. 1917–18-ban az emigrációban sikeresen lobbizott Lengyelország függetlenségének megteremtéséért. 1919-ben lengyel miniszterelnök és külügyminiszter. 1922 után zongoraművészként az USA-ban élt. 1940-ben a londoni lengyel emigráns parlament elnöke. 1941-ben New Yorkban hunyt el.
- Paláस्थ्य Ödön** (?–?) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, ügyvéd. Az egykor munkapárti politikus 1922 után a Magyar Párt intézőbizottságának tagja lett. 1927–29-ben tartománygyűlési képviselő. A Jugoszláviai Magyar Népliga Egyesület igazgatósági választmányának tagja.
- Palenszkij, (?–?)** Lengyelországi ukrán kisebbségi politikus.
- Pant, Eduard** (1887–1938) Lengyelországi német kisebbségi politikus. 1922 és 1935 között a sziléziai szejm képviselője. 1924–1935-ben kitűnő nyelvismerete miatt a német parlamenti klub elnöke. Egyúttal 1928-tól 1934-ig a lengyel szénátus tagja is. 1929–34-ben a lengyelországi *Volksbund* elnöke. A harmincas években a mélyen katolikus politikus antifasiszta beállítódása egyre erősö-

dött, s a német polgári kisebbségi politikusok közül egyike volt azoknak, aki leghatározottabban szembehelyezkedett a nemzetiszocialista hatalomátvétel nyomán kialakult új renddel. 1934–35-ben minden vezető pozíciójától megfosztják. Bár megpróbál egy polgári alapokon nyugvó szervezetet létrehozni és működtetni, törekvését nem koronázza sok siker. Ezért 1937. febr. 7-én Paul Schiemannal és Karl Costkával Bécsben megalapította a Német Szövetség Európa Nemzeti Megbékéléséért nevű szervezetet.

Papp Antal (1875–1949) Az impériumváltás előtt Kolozsváron bankigazgató. A húszas évek elejétől ő lett a Társadalmi Egyesületek Szövetsége Központja irodájának helyettes vezetője. Teleki távollétében a munka jelentős részét ő végezte. Államtitkár-helyettes, a későbbiekben Teleki Pál kormányában államtitkár.

Parcher Félix (1876–1933) Magyar diplomata. Külügyi pályáját 1899-ben kezdte konzuli attaséként. A következő években konzulátusokon teljesített szolgálatot, majd 1907 és 1918 között a konstantinápolyi nagykövetségre került. 1919. jan. 18-tól 1921. márc. 9-ig a bécsi magyar követségen dolgozott. Ugyanezen év március 8-ától 1931. dec. 1-jéig a berni követség ügyvivője, majd követe.

Pašić, Nikola (1845–1926) Szerb politikus, miniszterelnök. 1891 és 1918 között ötször volt szerb miniszterelnök, majd 1918 és 1926 között kisebb megszakításokkal ismét háromszor. Ő volt a Szerb–Horvát–Szlóven Királyság egyik megalapítója, s a Radikális Párt vezetőjeként a korszak talán legbefolyásosabb politikusa.

Pataky Tibor (1889–?) A két világháború közötti időszakban megszakítás nélkül a miniszterelnökség nemzetiségi és kisebbségi ügyosztályának vezetője, 1928 és 1944 között címzetes államtitkárként.

Pechány Adolf (1859–1942) A magyarországi szlovák kisebbség ügyeinek felügyeletével megbízott kormánybiztos, pedagógus, író, publicista. 1908-tól a miniszterelnök sajtóirodáján dolgozott. 1921-től a magyarországi szlovákok kormánybiztosa, s ilyen minőségében a magyarosító iskolapolitika egyik képviselője.

Pelényi János (1885–1974) Magyar diplomata. Első állomáshelyei a Monarchia USA-beli különböző konzulátusai voltak 1908 és 1917 között. 1919. máj. 31-én nyugdíjazták. Október 31-én konzulként került vissza a magyar külügy-minisztériumba. 1922. jan. 1. és 1930. aug. 27. között a washingtoni követség első beosztott tisztviselője. Ugyanezen év október végétől 1933. nov. 27-ig a genfi képviselőlet vezetője miniszterrezidensként. Ezután egészen 1940. dec. 14-ig a washingtoni követség vezetője. 1940. dec. 31-én nyugdíjazták, majd 1941. okt. 9-én megfosztották magyar állampolgárságától.

Pintér László (1884–1958) Politikus, kanonok. 1922 és 1939 között kormánypárti programmal a magyar nemzetgyűlés, 1940 és 1945 között a magyar felsőház tagja. Az MNNE választmányának tagja, 1936 augusztusától ügyvezető igazgatója, 1938-tól elnöke. A *Sonntagsblatt* szerkesztője. 1940-ben az egye-

- sület tevékenységét német nyomásra beszüntette, de a *Volksbund* elleni propagandáját tovább folytatta. 1945 után szegedi kanonok.
- Podewils-Dürnitz, Karl Maria** (?–?) A német követségi tanácsos a kulturális ügyosztályon.
- Poensgen, Erwin** (?–?) Követségi tanácsos a német külügyminisztérium népszövetségi ügyekkel foglalkozó ügyosztályán.
- Politis, Nikolaos** (1872–1942) Görög politikus, jogász. 1898 és 1914 között a nemzetközi jog professzora Franciaországban. 1917-től 1920-ig, majd 1922-ben görög külügyminiszter. 1924 és 1927 között párizsi követ. Görögországot rendszeresen ő képviselte a nemzetközi konferenciákon, s a Népszövetségben is. 1937 és 1942 között a Nemzetközi Jogi Intézet elnöke. A hágai nemzetközi bíróság tagja.
- Popoff, George** (?–?) Balti származású orosz–német újságíró. A forradalom után Nyugat-Európában élt, és a szovjet rendszert bíráló könyveivel hívta fel magára a figyelmet. A *Rigasche Rundschau* (Lettország), a *Hufvudstadsbladet* (Finnország), a *Dortmunder Zeitung* és a *Dresdner Anzeiger* (Németország), valamint a *Goteborgs Handeloch* és a *Goteborgs Handelstidning* (Svédország) Népszövetségnél akkreditált tudósítója a húszas években. A harmincas évek második felében Londonban élt, és szoros kapcsolatban állt az Európai Német Népcsoportok Szövetségével. A levéltári forrásokból úgy tűnik, hogy együttműködött a német titkosszolgálattal is. Élete végén, a hetvenes években Olaszországban élt.
- Procopé, Hjalmar** (1889–1954) Finn politikus. Először 1924–25-ben, majd 1927 és 1931 között Finnország külügyminisztere.
- Prokopy Imre** (1873–1944) Bács-Bodrog megye utolsó magyar főispánja. 1925 végétől a Magyar Párt főtitkára. 1927-ben áttelepült Magyarországra. Budapestről nyújtotta be petícióit a Népszövetséghez a jugoszláviai magyar kisebbség sérelmeinek tárgyában. Petíciós tevékenysége mögött természetesen a magyar kormány támogatása állt. 1941-ben a Délvidék visszacsatolása után visszatelepült Zomborba.
- Quinones de Leon, Jose Maria** (1873–1957) Spanyol politikus, jogász. A Nemzetek Szövetségében legtöbbször ő képviselte Spanyolországot a közgyűléseken és a tanácsüléseken.
- Radić, Stjepan** (1871–1928) Horvát parasztpárti vezér, a horvát önrendelkezés híve. 1919-ben bebörtönözték, majd 1920-tól ellenzékben politizált. 1923 júliusától több mint egy évig külföldön próbált meg támogatást szerezni a Horvát Köztársaság eszméjéhez. Hazatérte után 1925 júliusáig börtönben ült, majd szabadulása után tagja lett a kormánynak, de 1927-ben ismét ellenzékbe vonult. Az szövetségi elven alapuló állam átalakítását követelte. 1928. jún. 20-án rálóttek a parlamentben, s behalt sérüléseibe.
- Rakovszky Iván** (1885–1960) Magyar politikus, jogász. 1901-től munkapárti parlamenti képviselő. A Tanácsköztársaság ideje alatt együttműködött a szervezkedő Bethlen Istvánnal. 1921-ben Magyarországra repatriált. A Rákóczi Szövetség megszervezője és első elnöke. 1922 és 1935 között országgyűlési

- képviselő. 1922–26-ban belügyminiszter, majd 1928-tól 1936-ig a fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke. 1941. ápr. 28-tól a Közigazgatási Bíróság elnöke, valamint felsőházi tag. 1944. aug. 29-től okt. 16-ig vallás- és közoktatásügyi miniszter a Lakatos-kormányban. 1951-ben kitelepítették, és kényszerlakhelyén halt meg.
- Robinson, Jakob** (1889–1977) Litvániai zsidó kisebbségi politikus, tekintélyes nemzetközi jogász. 1940-ben az USA-ba menekült. Az 1945-ös nürnbergi perben az amerikai ügyész tanácsadója volt, s hasonló funkciót töltött be 1961-ben, immár az Eichmann-perben. A holocausttal foglalkozó történelmi munkái jelentősek.
- Rosenberg, Alfred** (1893–1946) A német nemzetiszocializmus és fajelmélet egyik fő ideológusa. 1933-tól az NSDAP Külpolitikai Hivatalának vezetője, a *Völkischer Beobachter* főszerkesztője. 1934-től a nevelési ügyek főfelügyelője. 1941-től a megszállt ún. Keleti Területek (Baltikum, Fehéroroszország) birodalmi minisztere lett. 1946-ban kivégezték mint háborús főbűnöst.
- Rosmarin, Henryk** (1882–1955) Lengyelországi cionista politikus, jogász. 1922 és 1935 között képviselő a szejmben. A Zsidó Világkongresszus tagja. 1940-ben kivándorolt Palesztinába.
- Roth, Hans Otto** (1890–1953) Romániai német kisebbségi politikus. 1919–39-ben kamarai képviselő, 1922-től 1938-ig a Német Parlamenti Párt elnöke. 1933-ig az erdélyi szászok kétségkívül legbefolyásosabb politikusa volt. 1931-től 1934 tavaszán történt lemondásáig az Európai Német Népcsoportok Szövetségének elnöke. 1933-ban a romániai németek között is kirobbant belső harcban a radikálisokkal szembeálló konzervatívok vezetője lett, népcsoporton belüli befolyását azonban lépésről lépésre elvesztette. 1939–40-ben szenátor. 1940-ben a király a német népcsoport ügyeiért felelős államtitkárrá kívánta kinevezni, de ezt német részről megakadályozták, sőt 1943-ban még a német népközösségből is kizárták. 1944 augusztusában ő kezdte meg a tárgyalásokat Iuliu Maniuval a német kisebbség jövőjéről. Maniu azonban ősztól kezdve nem rendelkezett többé tényleges befolyással, s Roth nem tudta megakadályozni a romániai németek tömeges Szovjetunióba való deportálását. Őt magát az új hatalom börtönbe vetette, s ott is halt meg 1953-ban.
- Rothermere, Viscount of** [1919-ig Harmsworth, Harold Sidney] (1868–1940) Brit üzletember, politikus. Sajtóbirodalmába tartozott az *Evening News*, a *Daily Mail*, a *Daily Mirror*. 1917–1918-ban Lloyd George kormányában légügyi miniszter. 1927. jún. 21-én *Hungary's Place under the Sun* címmel egy cikkben támadta Magyarországra erőszakolt trianoni békét. A békés területi revízió érdekében propagandaaakcióba kezdett, s az etnikai elv érvényesítését követelte. Magyarországon rendkívüli népszerűsége tett szert. Fellépése alapján alakul meg a Magyar Revíziós Liga. A harmincas években támogatta a brit újrafelfegyverzést.
- Rudnicka, Milena** (1892–1976) Az Ukrán Nők Szövetségének vezetője. A lengyel alsóházban képviselő 1928–35-ben, a külügyi és oktatási bizottság tagja is. A legnagyobb lengyelországi ukrán párt, az UNDO vezetőségének tagja.

- 1939-ben emigrációba vonult. 1945 után Genfben, az 50-es évek elején az USA-ban, majd Münchenben élt.
- Runciman, Walter** (1870–1949) 1899 és 1937 között liberális képviselő kétszeri megszakítással. Számos kormányzati funkciót töltt be. 1938 júliusában Csehszlovákiába küldték, hogy közvetítsen a kormány és a Szudétanémet Párt között. Missziója eredménytelenül végződött.
- Rutha, Heinrich** (1897–1937) Csehszlovákiai német kisebbségi politikus, építész. Ifjúsági vezető, a Szudétanémet Párt „külgügyminisztere”. 1937-ben a rendőrség szexuális orientációjára hivatkozva letartóztatta, s november 5-én cellájában öngyilkos lett.
- Ruyssen, Théodore** (1868–1967) A Népszövetségi Ligák Uniójának főtitkára.
- Sántha György** (?–?) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, sebészorvos. 1922-től 1929-ig a Magyar Párt elnöke. 1940 novemberében a Magyar Közművelődési Szövetség díszelnöke. 1942-ben behívták a magyar Országgyűlésbe.
- Schiemann, Paul** (1876–1944) Lettországi német kisebbségi politikus, újságíró. 1919 és 1933 között a *Rigasche Rundschau* főszerkesztője. 1919 után a lettországi Balti Német Demokrata Párt meghatározó személyisége. 1920 és 1925 között rigai városi képviselő. 1920-tól 1933-ig a lett parlament német frakciójának vezetője, egyúttal pedig a Balti Német Pártok Választmányának elnöke. Az Európai Német Népcsoportok Szövetségének egyik alapítója és elnökségi tagja. A szervezet lapjának, a *Nation und Staat*nak egyik szerkesztője 1933-ig. A Nemzetiségi Kongresszus egyik létrehozója, és német elnökségi tagja. Kezdetből fogva a nemzetizocializmus kérelmelhetlen ellenfele volt. 1933 után főszerkesztői beosztásától megfosztották. Betegségére hivatkozva minden hivataláról és tisztségéről lemondott. 1933-ban Bécsben telepedett le. Sokat tartózkodott szanatóriumokban, mivel szív- és tüdőbeteg volt. 1937-ben Eduard Panttal megalapította a Német Szövetség Európa Nemzeti Megbékéléséért (*Deutscher Verband zur Nationalen Befriedigung Europas*) nevű szervezetét. Az Anschluss után visszatért Rigába, s 1939-ban felszólításra sem volt hajlandó áttelepülni Németországba. Közvetlenül a Vörös Hadsereg bevonulása előtt halt meg.
- Schmidt-Wodder, Johannes** (1869–1959) Dániai német kisebbségi politikus, lelkes. 1920-ban népszavazással Észak-Schleswig Dániához került, és Schmidt Wodder két évtizedre a német kisebbség politikai vezetője lett. 1920–39 között az egyetlen német képviselő volt a koppenhágai parlamentben.
- Schoen, Hans** (1876–1969) Német diplomata. 1920-ban került a német külügyminisztérium kötelékébe. Első állomáshelyei: Bécs (1920–21; követségi tanácsos), majd Varsó (1921–22; követ). 1922. máj. 23-tól 1926 májusáig athéni, majd 1933. nov. 16-ig budapesti követ. 1937 májusában nyugdíjazták.
- Schou, Peter** (1883–1967) Dán diplomata. 1918–21-ben követségi titkár Washingtonban, majd 1923-ig montreáli főkonzul. 1931-től 1934-ig ankarai, majd 1939-ig varsói követ. A Népszövetség Titkársága Kisebbségi Szekciójának dán igazgatója 1936. júl. 1. és 1937. júl. 1. között.
- Schubert, Carl Theodor** (1882–1947) Német diplomata, államtitkár. 1907-ben kezdett el dolgozni a német külügyminisztériumban. 1915-től Bernben elő-

szőr követségi titkár, majd 1917-től követségi tanácsos. 1919. május elejétől két hónapig a versailles-i béke delegáció politikai bizottságának tagja, majd visszatért berni állomáshelyére. 1920. augusztus közepétől az V. osztály (Nagy-Britannia és a Brit Birodalom) vezetője. 1921. dec. 22-től a III. osztály vezetője (Brit Birodalom, Amerika, Kelet) 1924. dec. 23-ig. Ettől kezdve államtitkár 1930. június közepéig. Október közepétől 1932. nov. 1-jéig római követ. 1933. júl. 18-án nyugdíjazták.

Seipel, Ignaz (1876–1932) Osztrák politikus, katolikus pap. 1918 októberében az utolsó császári kormány közmunka és népjóléti minisztere volt. 1919-től kezdve folyamatosan parlamenti képviselő, a Keresztényszocialista Párt legbefolyásosabb politikusa. 1922–24-ben és 1926–29-ben szövetségi kancellár, közben párhuzamosan olykor belügyminiszter vagy külügyminiszter is. Nem volt híve az Anschluss gondolatának. Második kormányzása idején erőteljesen fellépett az alkotmány tekintélyelvű módosítása érdekében.

Seton-Watson, Robert William (1879–1951) Brit történész, lapszerkesztő, egyetemi tanár. Az első világháború alatt a brit külügyminisztérium tanácsadója. 1916-ban megalapította a *The New Europe* című lapot Masarykkal együtt. Ausztria–Magyarország feldarabolásának híve. Az 1918 februárjában megszervezett propagandaminisztérium osztrák–magyar szekciójának társigazgatója. 1922-től 1945-ig a londoni *Kings College* tanára, ahol Közép-Európa történelmét oktatta. Ő alapította a *The Slavonic Review* folyóiratot. 1939–40-ben a Külügyi Kutató- és Sajtószolgálat munkatársa. 1940 és 1942 között a külügyminisztériumban a *Political Intelligence Bureau* munkatársa. 1945 és 1949 között Oxfordban professzor.

Sierakowski, Stanisław (1891–1939) Németországi lengyel kisebbségi politikus. A Kelet-poroszországi Lengyel Szövetség egyik alapítója. 1922-ben ebből alakult meg a Németországi Lengyelek Szövetsége, melynek első, majd 1932-ig tiszteletbeli elnöke lett. 1922-től a porosz parlament tagja. Az 1922-ben alakult Németországi Nemzeti Kisebbségek Szövetségének elnöke. 1939-ben a német csapatok feleségével együtt meggyilkolták.

Soehring, Otto (1877–?) Német diplomata. 1915-ben került a német külügyminisztérium kötelékébe. 1923. január és augusztus között a Kulturális Ügyosztály (Kulturabteilung) helyettes vezetője, majd 1927-ig ismét osztályvezető. 1927-től 1937-ig főkonzul Valparaisóban. 1938. augusztus közepétől a sajtóosztályon dolgozott. 1943-ban vonult nyugalomba.

Spectator /Krenner Miklós/ (1875–1968) A két világháború közötti magyar közélet egyik vezető publicistája, az OMP reformszárnyának tagja. Az Erdélyi és Bánsági Népkisebbségi Újságírók szervezetének elnöke.

Starc, Johannes (?–?) Ausztriai szlovén kisebbségi politikus, képviselő.

Steed, Henry Wickham (1871–1956) Brit újságíró, történész. Külföldi tudósítóként dolgozott a *The Times*-nál, majd a lap szerkesztője lett 1919 és 1922 között. 1918-ban ő dolgozta ki a propagandaminisztérium irányelveit. Ausztria–Magyarország feldarabolásának híve. Az *elnyomott népek kongresszusának* megrendezésében is közreműködött. 1923-ban a *Review of Reviews*

szerkesztője lett 1930-ig. A két világháború között több jelentős könyvet jelentetett meg.

Stieve, Fritz (1884–1966) Német diplomata. 1916-ban lépett a német külügyminisztérium szolgálatába. 1922 májusától 1928 júniusáig a háborús adósságok kérdésével foglalkozó referatúra vezetője. 1928. júl. 1-jétől 1932. nov. 29-ig rigai követ. 1932. dec. 9-től 1939. máj. 22-ig a kultúrpolitikai osztály vezetője, emellett 1933 és 1936 között a politikai levéltárat is irányította. 1942. nov. 11-től a külügyminisztérium levéltári bizottságának vezetője.

Strang, William (1893–1978) Brit diplomata. 1917-ben került az angol külügyminisztérium kötelékébe. A harmincas évek elején a moszkvai brit követségen teljesített szolgálatot. 1939-től európai ügyekért felelős államtitkár. 1949–53. között a külügyminiszter állandó helyettese.

Strelitzky Dénes (1888–1953) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, jogász. 1922 után a Magyar Párt titkára, majd elnökségi tagja. A párt hivatalos lapjának, a szabadkai Hírlapnak a főszerkesztője. 1927 és 1929 között a jugoszláviai parlament képviselője. A Magyar Olvasókör ügyvezető elnöke 1938-ig. Ő kezelte a Magyarországról érkező titkos pénzeszközöket, melyek segítségével többek között a Kalangyát és a Naplót finanszírozta. A Jugoszláviai Magyar Népliga Egyesület igazgatósági választmányi tagjává választották, s többször részt vett a Nemzetiségi Kongresszuson. A második világháború után a Népfront kerületi szervezetének alelnöke lett.

Stresemann, Gustav (1878–1929) Német politikus, külügyminiszter. 1907–12-ben, majd 1914–18-ban a Nemzeti Liberális Párt képviselője a *Reichstag*ban. A világháború alatt támogatta a szélsőséges német ambíciókat. 1918. november végén megalapította a Német Néppártot (DVP), és a párt elnöke lett. 1919-től haláláig tagja volt a parlamentnek. 1923. augusztus és november között kancellár, valamint haláláig külügyminiszter. Fő célja Németország nagyhatalmi helyzetének a nemzetközi közösségbe való integrálódás útján történő visszaszerzése volt. Ő írta alá német részről a locarnói szerződéseket, ami után 1926-ban Németországot felvették a Népszövetségbe.

Stricker, Robert (1879–1944) Ausztriai cionista újságíró. Az első világháború kitörése előtt a bécsi cionista *Jüdische Zeitung* kiadója. A háború után a Zsidó Néppárt elnöke. 1919-ben megalapította az 1928-ig megjelenő *Wiener Morgenzeitung*ot. Ezután a cionista *Die neue Welt* című hetilapot adta ki. 1912 óta tagja volt a Bécsi Izraelita Kultuszközösségnek, 1932 után pedig annak alelnöke lett. A Zsidó Világkongresszus végrehajtó bizottságának tagja, osztrák szekciójának elnöke. 1933-ban megalapította a Zsidó Állam Pártját. Az Anschluss után nem élt az országból való elmenekülés lehetőségével. Feleségével megjárta Dachaut, Buchenwaldot, Theresienstadot, s 1944-ben Auschwitzben gyilkolták meg.

Strnad, František (1898–?) Bécsi cseh kisebbségi politikus, a kisebbségi tanács elnöke. Az Anschluss követően letartóztatták.

Sulyok István (1891–1945) Romániai magyar kisebbségi politikus, hírlapíró. 1922-ben a Magyar Kisebbség egyik alapító szerkesztője, a tényleges munká-

ból azonban csak nagyon rövid ideig vette ki részét. 1924-ben az Erdélyi Bankszindikátus főtitkára. 1925-ben az Ellenzék szerkesztője lett, majd 1926-tól az Erdélyi Lapok munkatársa. Az Erdélyi Magyar Népliga Egyesület egyik alapítója, s főtitkára. A Kisebbségi Újságírók Európai Szervezete Elnökségének tagja. 1932 és 1933 között parlamenti képviselő. Nézetei egyre jobban eltávolodtak a szélsőjobboldal irányába, s 1939-ben elhagyva Erdélyt budapesti szélsőjobboldali lapokban publikált.

Szántó Gábor (?–?) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, szabadkai orvos. Kezdetben a Magyar Párt tagja, de 1924-ben kilépett a szervezetből, s megalakította a tényleges befolyást nem szerző magyar radikális pártot. A Szabadkai Népkör elnöke. 1931 novemberében a szkupstina képviselőházába választották, ahol megpróbálta képviselni a magyar kisebbség érdekeit. A feloszlott Magyar Párt tényleges vezetői s Budapest sohasem ismerték el a magyarság valódi képviselőjének. A harmincas évek végére a jugoszláv kormány számára is nyilvánvalóvá vált, hogy Szántó tényleges elfogadottságot nem tud maga mögött, ezért megszakította vele a kapcsolatot.

Szeberényi Lajos Zsigmond (1859–1941) Magyarországi szlovák kisebbségi politikus, evangélikus esperes. Teológiai tanulmányait Pozsonyban és Berlinben végezte. Kezdetben a pesti evangélikus egyházmegye főesperese, egyházkerületi főjegyző. 1895-től szerkesztette az Evangélikus Egyházi Szemlét. A felsőházban, mint Békés vármegye törvényhatóságának választott elnöke foglalt helyet.

Szent-Ivány, József (1884–1941) A csehszlovákiai magyar kisebbség egyik meghatározó politikusa a két világháború között. Az államfordulat után elindította az Országos Magyar Kisgazda és Földműves Párt (kisgazdapárt) szervezését, melynek 1920 májusában elnöke lett. Egy hónappal korábban nemzetgyűlési képviselővé választották. 1925-ben megszervezte a Magyar Nemzeti Pártot, s ismét képviselővé választották. 1920 és 1938 között folyamatosan parlamenti képviselő volt. Az első bécsi döntés után behívták a magyar parlamentbe.

Szüllő Géza (1873–1957) Csehszlovákiai magyar kisebbségi politikus, jogász. 1901 és 1918 között a magyar parlament képviselője, független, majd munkapárti színekben. 1925-től 1932-ben bekövetkező lemondásáig az Országos Keresztényszocialista Párt elnöke volt. 1925 és 1938 között nemzetgyűlési képviselő, 1927-től a magyar pártok parlamenti klubjának elnöke. A Csehszlovákiai Magyar Népszövetségi Liga díszelnöke. Az első bécsi döntés után a magyar felsőház tagja 1944-ig.

Szvatkó Pál (1901–1959) Csehszlovákiai magyar hírlapíró, szerkesztő. 1924 és 1938 között a Prágai Magyar Hírlap főmunkatársa. Az Új Munka és az Új Szellem szerkesztője. 1938-ban Budapesten telepedett le, s a Felvidéki Magyar Hírlap, majd a Magyarország szerkesztője lett. 1944-ben angolszász orientációja miatt a bevonuló német csapatok letartóztatták, és Németországba deportálták. A mauthauseni koncentrációs táborból 1945-ben tért vissza Magyarországra. Éveken át fordítóként és a Magyar Rádió munkatársaként dolgozott. 1957-től Münchenben élt, s haláláig a Szabad Európa Rádió munkatársa volt.

- Tahy László** (1881–1940) Magyar diplomata. 1920. márc. 6-tól 1922. márc. 3-ig a prágai képviselet vezetője. Ezután központi szolgálat következett. 1924. máj. 11-től 1933. nov. 7-ig a törökországi követség első embere. 1933. nov. 7-től 1935. jan. 9-ig a Nemzetek Szövetsége mellett működő genfi képviselet vezetője. 1935. jan. 9-től miniszterelnökségi államtitkár, ezután pedig 1938 májusától belügyminisztériumi államtitkár volt.
- Teleki Pál** (1879–1941) Konzervatív magyar politikus, miniszterelnök. 1905 és 1910 között, majd 1915 és 1918 között parlamenti képviselő. 1909 és 1913 között a Földrajzi Intézet igazgatója, 1910-től a Magyar Földrajzi Társulat főtitkára, majd alelnöke. A béketárgyalásokra ő készítette el Magyarország etnikai térképét községi lebontásban. A Tanácsköztársaság alatt csatlakozott a bécsi Antibolszevista Comitéhez. 1920-ban a békedelegáció főmegbízottja. 1920-tól nemzetgyűlési képviselő, majd 1927-től felsőházi tag. 1920. júl. 15. és 1921. ápr. 14. között kis megszakítással miniszterelnök. 1924-ben megalapította a Szociográfiai, 1926-ban pedig az Államtudományi Intézetet. Közreműködött a Revíziós Liga 1927-es megalakulásánál is. A TESZK vezetője. A *Nouvelle Revue de Hongrie* és a *Hungarian Quarterly* alapítója. 1939. febr. 16. és 1941. ápr. 3. között miniszterelnök. Jugoszlávia magyar közreműködéssel történő német megszállása után öngyilkosságot követett el.
- Törley Bálint** (1885–?) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, szabadkai földbirtokos. A Magyar Párt intézőbizottsági tagja 1922 és 1924 között, majd 1927-ig a párt alelnöke. A szabadkai Hírlap alapítója, 1923-tól tulajdonosa. 1927-ben áttelepült magyarországi birtokára. Magyarországon tagja lett az OMGE-nek, majd 1935-től kezdve két cikluson át parlamenti képviselő volt. 1938-ban a kereskedelmi és közlekedésügyi minisztérium államtitkára.
- Török Árpád** (?–?) Magyarországi német kisebbségi politikus, gyógyszerész. Az MNNE vezetőségének tagja. Az *Oedenburger Zeitung* szerkesztője.
- Tuka Béla** (1880–1946) Szlovák családban született, de magyar nevelést kapott. Először Pécsen, majd Pozsonyban lett a nemzetközi jog tanára. A világháború után Csehszlovákiában maradt. Részt vett a magyar pártok megszervezésében és a titkos magyar katonai szervezkedésekben. A magyar kormány megbízásából beépült a Szlovák Néppártba, és 1925-ben parlamenti képviselő lett. 1929-ben, mint magyar kémet 15 évi fegyházbüntetésre ítélték. 1937-ben szabadult. Az „önálló” Szlovákia miniszterelnöke 1939 októberétől 1944 szeptemberéig. 1946-ban háborús bűnösként elítélték és kivégezték.
- Twardowski, Fritz** (1890–1970) Német diplomata. 1922-ben lépett a német külügyminisztérium szolgálatába. 1922. decembere és 1924. január vége között a moszkvai követségen követségi titkár. Ezután központi szolgálat következett. 1929. április közepe és 1935. november közepe között Moszkvában követségi tanácsos. 1935. novemberétől 1939. május közepéig a kulturális osztály vezetőjének állandó helyettese. 1939. máj. 22. és 1943. máj. 8. között a kulturális osztály vezetője. Ezután Isztambulban főkonzul. 1944. augusztus elején internálták. 1952-ben az NSZK külügyminisztériumának kötelékébe került.

- Uexküll-Güldenband, Ferdinand Wilhelm** (1890–1939) Balti német újságíró. 1920–26-ban a *Libauer Zeitung* főszerkesztője, majd az ENNSZ lapjának (*Nation und Staat*) kiadója 1929 és 1938 között. 1933-ban egy ideig a *Rigasche Rundschau* főszerkesztője lett Paul Schiemann helyett. 1936-tól a Nemzetiségi Kongresszus először megbízott, majd 1938-ban véglegesített főtitkára. 1939-ben Bécsben öngyilkosságot követett el.
- Ugron István** (1862–1948) Romániai magyar kisebbségi politikus. 1887-ben lépett diplomáciai szolgálatba. 1911 és 1913 között a Monarchia belgrádi követe, majd 1916-ban Varsóban állomásozott. 1922–23-ban a romániai Országos Magyar Párt alelnöke, majd 1926-ig elnöke. 1926 áprilisában lemondott elnöki tisztéről. Ettől kezdve különböző egyházi és közgazdasági tisztségeket tölt be. 1933-ban beválasztották az OMP elnöki tanácsába. A Romániai Magyar Népliga Egyesület díszelnöke.
- Ulitz, Otto** (1885–1972) Lengyelországi német kisebbségi politikus. 1922-től a Német Demokrata Párt egyik vezető funkcionáriusa. 1922 és 1935 között a sziléziai szejmben képviselő. A lengyelországi *Volksbund* ügyvezetője 1921 és 1939 között. Az Európai Német Népcsoportok Szövetségében a lengyelországi németek egyik képviselője. A radikális új generáció szemében a konzervatív öregek egyik vezéralakjának számított, még akkor is, ha a nemzetiszocialista új irányvonalat a kezdeti idegenkedés után maga is elfogadta. Hitlertől megkapta az NSDAP Arany Pártkitüntetését a lengyelországi németek érdekében kifejtett tevékenysége elismeréseképpen. 1939-től 1945-ig a katowicei körzet oktatási osztályának vezetője. 1940-ben lett tagja az NSDAP-nak. 1946 és 1952 között internálták, majd 1952-ben kiengedték az NSZK-ba. 1953–69-ben a Felső-sziléziai Honfitársi Szövetség szóvivője, majd 1969-től haláláig a szervezet tanácsának elnöke. 1958-tól a *Bund der Vertriebenen* elnökségi tagja.
- Vansittart, Robert Gilbert** (1881–1957) Brit diplomata. 1920-tól 1924-ig Lord Curzon személyi titkára. 1930 és 1938 között a külügyminisztérium legmagasabb rangú hivatalnokja (*Permanent Under Secretary*). 1938 és 1941 között a lényegében parkoló pályának tekinthető diplomáciai főtanácsadói posztot töltötte be. Ezután felsőházi tagságot kapott. A Németországgal való kemény feltelekkel kötendő béke híve.
- Vasilcsuk, Pavlo** (?–?) Lengyelországi ukrán kisebbségi politikus, képviselő.
- Várady Imre** (1867–1959) Jugoszláviai magyar kisebbségi politikus, jogász. 1905 és 1910 között a Függetlenségi Párt tagjaként országgyűlési képviselő. Az 1922-ben megalakult Magyar Pártnak kezdetől fogva társelnöke, a bánsági tagozat elnöke. Az 1927-es választásokon tartománygyűlési, majd országgyűlési képviselővé választották. A Magyar Párt betiltása után is a magyar kisebbség meghatározó politikusa maradt. 1939-ben egyedüli magyarként kinevezték a jugoszláv felsőházba. A világháború után a Népfront vezetőségének tagja lett.
- Velics László** (1890–1953) Magyar diplomata. 1913-ban lépett a közös külügyminisztérium kötelékébe. 1919. júl. 8-án a külügyi népbiztosságtól elbocsátották. 1919. október 31-én került vissza a minisztériumba. 1921. máj. 9-től

1935. márc. 14-ig a müncheni konzulátus, majd közvetlenül ezután 1939. szept. 2-ig a genfi képviselő vezetője. Következő állomáshelye Athén, ahol 1944. márc. 19-ig követként szolgált. Magyarország német megszállása után lemondott, s csatlakozott a Követi Bizottsághoz.
- Villani Frigyes** (1882–1964) Magyar diplomata. 1918. jan. 18-ban került a külügyminisztériumba. 1918. júl. 8-án elbocsátották a külügyi népbiztosságtól. 1920. febr. 23-án visszatért a minisztérium állományába, a soproni határmegállapító bizottság tagjaként. 1923. jan. 18-tól 1925. máj. 14-ig prágai, majd 1928. okt. 5-ig bukaresti követ. 1928. nov. 26 után egészen 1933. dec. 31-ig a párizsi követséget vezette. 1934. jan. 27-től 1941. júl. 18-ig római követ. Ezután nyugdíjazták.
- Vries, Axel de** (1892–1963) Észtországi német kisebbségi politikus, szerkesztő. 1921 és 1940 között a *Revaler Bote*, illetve a *Revaler Zeitung* (1930–34) és az *Estländische Zeitung* (1934–1940) főszerkesztője. 1924-től az észtl parlament német képviselője. 1925 és 1933 között az Észtlországi Német–Balti Párt elnöke. A népcsoport vezetése 1938 után elutasította a vele való szorosabb együttműködést. 1940-ben Revalból átköltözött Posenbe. 1944-ig a Wehrmachtban szolgált. A háború után a Balti-Német Honfitársi Szövetség baden-württembergi szervezetének egyik alapítója. Aktív szerepet játszott a kitelepített, illetve áttelepült balti németek szervezeti életében. 1962-től haláláig a honfitársi szövetség vezetője lett. A *Charta der Heimatvertriebenen* első változatának szerzője.
- Walko Lajos** (1880–1954) Magyar politikus, külügyminiszter. Államigazgatási karrierjét a pénzügyminisztériumban kezdte, 1911-ben. 1921 decemberétől rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter. 1922. jún. 16-tól 1926. okt. 15-ig kereskedelemügyi miniszter és 1925. márc. 17-től egyidejűleg ideiglenes külügyminiszter is 1930. dec. 9-ig, majd 1931 augusztusától 1932. október elejéig. 1923 és 1935 között kormánypárti országgyűlési képviselő. Fontos szerepet játszott a rendszer pénzügyi stabilizációjának megvalósításában. 1938 után a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank elnöke.
- Wezsäcker, Ernst** (1882–1951) Német diplomata. 1920-ban kezdte meg pályafutását a német külügyminisztériumban. 1921 és 1924 között Baselen először konzulhelyettes, majd konzul. 1924. nov. 28. és 1927. február vége között követségi tanácsos Koppenhágában. 1928. jan. 26. és 1931. júl. 2. között a Népbiztossággal foglalkozó osztály vezetője. Ezután 1933. augusztus végéig oslói követ. 1933. szept. 4-től 1936. augusztus közepéig berni követ. 1937. máj. 18. és 1938. március közepe között a politikai osztály vezetője. 1938. márc. 19. és 1943. június közepe között államtitkár. Ezután vatikáni követ. 1949-ben a nürnbergi „Wilhelmstrasse-per”-ben bűnösnek találják, és börtönbüntetésre ítélik.
- Welczek, Johannes** (1878–1972) Német diplomata. 1904-ben kezdett el dolgozni a német külügyminisztériumban. 1923. ápr. 9. és 1926. március közepe között budapesti követ. Ettől kezdve 1936. április végéig madridi, majd 1939 októberéig párizsi követ. 1943 szeptemberében nyugdíjazták.
- Wilfan, Josip** (1878–1955) Olaszországi szlovén kisebbségi politikus. Politikai pályáját 1906-ban kezdte, mikor a triezsi szlovének *Edinost* nevű szervezetének titkára lett. 1921 májusától a római parlament képviselője. 1922-ben be-

- kapcsolódott az Interparlamentáris Unió munkájába. 1925 és 1938 között a Nemzetiségi Kongresszus elnöke. 1928. szept. 25-én összeszólalkozott Mussolinival, s pár nap múlva végleg áttelepült Bécsbe. 1939-ben Belgrádba költözött.
- Willer József** (1884–1968) Romániai magyar kisebbségi politikus. Az impériumváltás előtt Krassó-Szörény megye főjegyzője, majd lugosi alpolgármester. 1922-ben Jakabffy Elemérrrel és Sulyok Istvánnal megalapította a Magyar Kisebbség című folyóiratot, melynek szerkesztője lett. A valódi szerkesztői munkából azonban csak rövid ideig vette ki részét. 1926 és 1938 között folyamatosan az Országos Magyar Párt képviselője a román parlament alsóházában. Az OMP bukaresti irodájának vezetője.
- Wilson, Woodrow** (1856–1924) Amerikai politikus. 1910-ben a Demokrata Párt jelöltjeként New Jersey kormányzójává választották. 1912. nov. 5-én az USA 28. elnöke lett. 1917. ápr. 6-án az USA belépett a világháborúba. 1918. jan. 8-án egy kongresszus előtt tartott beszédében felolvasta a később róla elnevezett „14 pontot”. 1919-ben megkapta a Béke Nobel-díjat. 1921-ben lejárta hivatali ideje, s egészségi okok miatt nem mérettette meg többé magát.
- Winkler, Wilhelm** (1884–1984) Osztrák statisztikus, egyetemi tanár. 1921 és 1938 között a *Bundesamt für Statistik* vezetője. 1938 és 1945 között eltiltották hivatása gyakorlásától. 1945 után ismét professzor, az Osztrák Statisztikai Társaság alapítója és elnöke.
- Winterhofen, Friedrich** (1887–1960) A szatmári Gau Német–Sváb Népközösségének vezetője.
- Wodianer Andor** (1890–1964) Magyar diplomata. Külügyminisztériumi pályafutását 1915 áprilisában kezdte a brémai főkonzulátuson. 1924. jún. 1-jétől 1927. dec. 31-ig a belgrádi követség, ezután pedig 1933. márc. 31-ig a római követség első beosztott tisztviselője. 1933. febr. 21-től csaknem 14 hónapig a Buenos Aires-i követség vezetője volt. 1935. márc. 30. és 1938. febr. 21. között a madridi követség ügyvivője. Ezután 1939 májusáig a spanyol nemzeti kormány (Franco) mellett akkreditáltak. 1939. máj. 8-tól 1944. márc. 19-ig a lisszaboni követséget vezette. Magyarország német megszállása után lemondott, s csatlakozott a Követi Bizottsághoz.
- Zajanskaszkas, Wincent** (?–?) Lengyelországi litván kisebbségi politikus, képviselő.
- Zaleski, August** (1883–1972) Lengyel politikus. 1918-ban lépett a lengyel külügyminisztérium szolgálatába. 1919 és 1926 között Görögországban és Olaszországban teljesített diplomáciai szolgálatot. 1926–32-ben külügyminiszter. A Sikorski-féle emigráns kormány külügyminisztere, de a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolatok normalizálását célzó szerződés megkötése után tiltakozással lemondott. 1947-től gyakorlatilag haláláig az emigráció államfője.
- Zamutali, George** (?–?) Romániai orosz kisebbségi politikus, képviselő.
- Zech-Burkersroda, Julius Graf von** (1885–1946) 1909-ben lépett a német külügyminisztérium kötelékébe. 1925. febr. 24-től 1928. január közepéig a II. osztály munkatársa, ahol főleg DK-Európával foglalkozott. 1928 év elejétől 1940. jún. 6-ig a hollandiai Den Haagban követ.

Zechlin, Walter (1879–1962) Német diplomata. 1903-ban lett a német külügyminisztérium munkatársa. 1926. nov. 4-től 1932. jún. 2-ig a sajtóosztály vezetője. 1933. január közepétől dec. 1-jéig mexikói követ. 1934. március közepén nyugdíjazták.

Zizek, Franz (1876–1938) Osztrák statisztikus. 1916 után a frankfurti egyetem statisztikaprofesszora. A *Statistische Gesellschaft* folyóiratában megjelent statisztikai és közgazdaságtani tárgyú cikkei jelentősek.

JEGYZETEK

¹ Az életrajzok összeállításában a legkülönbözőbb nemzeti és szaklexikonokban, valamint a szakirodalomban elsősorban megtalálható adatok mellett néhány munka koncentrált segítséget nyújtott. A magyar diplomáciai testület tagjairól lásd Pritz Pál: *Iratok a magyar külügyi szolgálat történetéhez 1918–1945*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994. Függelék. 430–494; A német külügyminisztérium munkatársairól lásd *Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918–1945. Ergänzungsband*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1995; A német kisebbségek parlamenti mandátumhoz jutott politikusairól lásd Mads Ole Balling: *Von Reval bis Bukarest*. Band I–II. Dokumentation Verlag, Kopenhagen, 1991; A cseh-szlovákiai magyar kisebbségi politikusokról lásd Angyal: *Érdekvédelem... i. m.* Függelék.